

2021
01

The Influence of the AK Party – MHP Relationship on the Kurdish Issue and the Resolution Process

AK Parti-MHP İlişkilerinin
Kürt Meselesi ve Çözüm
Süreci Üstündeki Etkileri

MAY / MAYIS 2021

The Influence of the AK Party – MHP Relationship on the Kurdish Issue and the Resolution Process

AK Parti-MHP İlişkilerinin
Kürt Meselesi ve Çözüm
Süreci Üstündeki Etkileri

MAY / MAYIS 2021

Published by *Yayınlayan*

Democratic Progress Institute *Demokratik Gelişim Enstitüsü*

11 Guilford Street London WC1N 1DH

www.democraticprogress.org - info@democraticprogress.org

+ 44 (0) 20 7405 3835

Design, typesetting and cover design copyright © Medya Production Center

First Published, June 2021 *Baskı, Haziran 2021*

ISBN - 978-1-914520-00-6

© DPI - Democratic Progress Institute *Demokratik Gelişim Enstitüsü*

DPI - Democratic Progress Institute is a charity registered in England and Wales.

Registered Charity No. 1037236. Registered Company No. 2922108

This publication is copyright, but may be reproduced by any method without fee or prior permission for teaching purposes, but not for resale. For copying in any other circumstances, prior written permission must be obtained from the publisher, and a fee may be payable.

DPI - Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler'de kayıtlı bir vakıftır.

Vakıf kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108

Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin yada önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncıdan yazılı izin alınması gerekmektedir. Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.

ABOUT THE AUTHOR / YAZAR HAKKINDA

M. Ferda Balancar

M. Ferda Balancar graduated from the Department of Public Administration in French at Marmara University. He was a journalist and worked as editor-in-chief for many daily and weekly newspapers and magazines (e.g. Daily Taraf, Weekly Nokta and Turkish Times). He worked as a consultant and researcher for civil society organisations (e.g. TUSIAD, the Turkish Industry and Business Association and TESEV, the Turkish Economic and Social Studies Foundation) and was a lecturer at Istanbul Bilgi University. Currently he is the editor-in-chief of Armenian Weekly Agos.

M. Ferda Balancar

Ferda Balancar Marmara Üniversitesi Fransızca Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünden mezundur. Balancar Taraf, Nokta ve Turkish Times gibi gazete ve dergilerde gazetecilik ve editörlük yaptı. Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD) ve Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV) gibi sivil toplum kuruluşlarında danışmanlık yapmış ve araştırma görevlisi olarak çalışmıştır. Balancar ayrıca bir dönem İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde ders vermiştir. Şu anda Ermenice ve Türkçe yayın yapan haftalık Agos Gazatesi'nin yazı işleri müdürüdür.

CONTENTS

About the Author	3
Foreword	6
Introduction	8
AK Party-MHP (2001-2016)	10
The Presidential Crisis of 2007	10
MHP and the Election Results	14
Breaking Point: Bahçeli Offers Help to Erdoğan Following the Coup Attempt of 15 July 2016	18
The People's Alliance	22
From MHP to the Good Party	24
To What Extent do MHP and Bahçeli Determine Erdoğan's Approach to the Kurdish Issue?	28
The Future of AK Party - MHP Relations in a Potential Resolution Process	34
Conclusion	40
References	44
DPI Aims and Objectives	46
Board Members	50
Council of Experts	56

İÇİNDEKİLER

Yazar Hakkında	3
Önsöz	7
Giriş	9
AK Parti-MHP (2001-2016)	10
2007 Cumhurbaşkanlığı Krizi	10
MHP ve Seçim Sonuçları	15
Kırılma Noktası: 15 Temmuz 2016 Askeri Darbe Girişimi Sonrası Bahçeli'den Erdoğan'a Uzanan El	19
Cumhur İttifakı	23
MHP'den İyi Parti'ye	25
MHP ve Bahçeli Erdoğan'ın Kürt Meselesine Yaklaşımında Ne Ölçüde Belirleyici Oluyor?	29
Olası Bir Çözüm Sürecinde AK Parti-MHP İlişkilerinin Geleceği	35
Sonuç	41
Kaynakça	45
Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün Amaçları ve Hedefleri	48
Yönetim Kurulu Üyeleri	50
Uzmanlar Kurulu Üyeleri	56

FOREWORD

This report was prepared for DPI by journalist Ferda Balancar. This research is concerned with the evolution and the internal dynamics of the People's Alliance between the AK Party and the MHP, an alliance which played a decisive role in Turkish politics in the last few years. In the context of a potential new resolution process regarding the Kurdish issue, this report looks at the possible outcomes of MHP's relationship with both President Erdoğan and the AK Party. The report analyses the attitudes of MHP, known to be a doctrinaire nationalist party, with regard to a number of political developments that took place since 2002, when AK Party came into power, and the policies it formulated.

DPI would like to express its thanks to the author for producing this engaging research paper. The views and opinions expressed in the research remain those of the author and do not necessarily reflect the official position of DPI.

This research was funded by the Norwegian and Irish governments.

Kerim Yıldız

*Chief Executive Officer
Democratic Progress Institute*

ÖNSÖZ

Bu araştırma, gazeteci Ferda Balancar tarafından Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI) için hazırlanmıştır. Bu raporda, Türkiye'nin iç siyasetinin son yıllarına damgasını vuran AK Parti-MHP arasında kurulan Cumhur İttifakı'nın evrimi ve iç dinamikleri ele alındı. Kürt meselesi bağlamında yeni bir çözüm süreci ihtimali karşısında, MHP'nin Cumhurbaşkanı Erdoğan ve AK Parti ile olan ilişkilerinin seyrinin ne olacağına dair ihtimaller incelendi. Bu bağlamda, kamuoyunda doktriner bir milliyetçi siyasi parti olarak bilinen MHP'nin AK Parti'nin iktidarda olduğu 2002'den günümüze farklı siyasi gelişmeler karşısında takındığı tutum ve ürettiği politikalar değerlendirildi.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI) bu ilgi çekici raporu hazırladığı için yazara teşekkürlerini sunmaktadır. Raporda ifade edilen görüşler yazara aittir ve DPI'nın resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

Kerim Yıldız

*İcra Kurulu Başkanı
Demokratik Gelişim Enstitüsü*

INTRODUCTION

In this report we will look at how the relationship between the AK Party and MHP in general, and the relationship between President and AK Party Leader Recep Tayyip Erdoğan and MHP Leader Devlet Bahçeli in particular, affect Turkish politics, as well as the developments that occur in the context of the Kurdish issue and the resolution process. Within this framework, we will also consider the possibilities regarding MHP's attitude towards the Kurdish issue and a potential resolution process, and the trajectory of the AK Party-MHP relations.

The first part of the report will look at the relations between AK Party and MHP beginning the 14th of August 2001, when AK Party was established and the general elections of the 3rd of November 2002, when they came into power up until the coup attempt on the 15th of July 2016.

The second part of the report looks at the period of time between the coup attempt on the 15th of July 2016, which was a turning point in the AK Party-MHP relations, and the 16th of April 2017, when the Presidential system of government was accepted in a referendum. The trajectory of the People's Alliance so far, which was formed by AK Party and MHP during this period, will also be evaluated in this section.

The third part of the report will discuss the effects of the AK Party-MHP relations in general, and of the Erdoğan-Bahçeli relation in particular, on the Kurdish issue since 2016.

The fourth and final part of the report looks at how the AK Party-MHP relations might develop in the context of a potential new resolution process that might come about as a result of internal and/or external pressures.

GİRİŞ

Bu raporda genelde AK Parti ve MHP, özelde ise Cumhurbaşkanı ve AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ile MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli arasındaki ilişkilerin Türkiye siyasetini, Kürt meselesi ve çözüm süreci bağlamında yaşanan gelişmeleri nasıl etkilediğini inceleyeceğiz. Kürt meselesiyle ilgili çözüm süreci olasılığı gündeme geldiğinde MHP'nin tavrının ve AK Parti-MHP ilişkilerinin seyri ne olacağına dair ihtimaller de yine bu çalışma çerçevesinde ele alınacaktır.

Bu kapsamda, çalışmanın ilk bölümünde AK Parti'nin kurulduğu 14 Ağustos 2001 tarihinden ve iktidara geldiği 3 Kasım 2002 genel seçimlerinden itibaren AK Parti-MHP arasındaki ilişkilerin 15 Temmuz 2016 Askeri Darbe Girişimi'ne kadar olan seyri ele alınacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise AK Parti-MHP ilişkilerinde önemli bir dönüm noktası olan 15 Temmuz 2016 Askeri Darbe Girişimi'nden, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin 16 Nisan 2017'de referandumla kabul edilmesine kadar geçen süreç ele alınacaktır. Bu süreçte ortaya çıkan, AK Parti ve MHP'nin oluşturduğu Cumhur İttifakı'nın günümüze kadar yaşadığı seyir de yine bu ikinci bölümde ele alınacaktır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, 2016'dan günümüze genelde AK Parti-MHP ilişkilerinin, özelde ise Erdoğan-Bahçeli ilişkilerinin Kürt meselesi üzerindeki etkileri değerlendirilecektir.

Çalışmanın dördüncü ve son bölümünde ise iç ve/veya dış dinamiklerin zorlamasıyla gündeme gelebilecek olası bir çözüm süreci ekseninde AK Parti-MHP ilişkilerinin nasıl bir seyir izleyeceğine dair ihtimaller ele alınacaktır.

AK PARTY-MHP (2001-2016)

The AK Party participated in general elections, only 14 months after its establishment, on the 14th of August 2001 and received 34% of the public vote becoming the ruling party. An electoral victory with little to match in political history, this success was not short-lived. The AK Party received 34% of the vote on the 3rd of November 2002 elections, 47% on the 22nd of July 2007 elections, which occurred after the Presidential crisis, 69% on the 21st of October 2007 Constitutional Referendum which regulated the election of the President by the public, 58% on the 12th of September 2010 Constitutional Referendum, which represented one of the crucial turning points of the fight against military tutelage, and 50% on the 12th of June 2011 elections. The 12th of September 2010 Referendum and the elections of the 12th of June 2011 ended the AK Party's first period. The most important agenda of the second period was formulating the political coordinates of Turkey. During this period, which began with efforts to write a new Constitution, the goal was to institutionalise political normalisation through building a democratic political system.

THE PRESIDENTIAL CRISIS OF 2007

The attitude of the MHP and its leader Devlet Bahçeli in the period of time spanning from 2002, when the AK Party came to power, to the 12 June 2011 elections, can be summarized as being one of total opposition to the actions and political position of the AK Party at the level of discourse. However, we must also make a note of the attitude of the MHP in the 2007 Presidential crisis, which was arguably one of the most important developments of the period in question. The attitude of the MHP at this critical juncture was different from that of the main opposition party CHP.

The crisis first emerged when the term of the 10th President Ahmet Necdet Sezer, who was elected in 2000, came to an end on May 16th 2007. The Turkish Grand National Assembly had set the deadline for presidential candidacy as the night of April 25th and the day of the first round of voting as April 27th. The election period was accompanied with debates regarding the hijab and secularism (or rather, laïcité). Large-scale demonstrations were held in various parts of the country under the name of “*Republican Meetings*”; the aim was to prevent the ruling party from electing a person from its own political position for the presidency.

AK PARTİ-MHP (2001-2016)

AK Parti, 14 Ağustos 2001'deki kuruluşundan sadece 14 ay sonra girdiği ilk genel seçimlerde oyların yüzde 34'ünü alarak tek başına iktidara gelmeyi başardı. Siyaset tarihinde eşine az rastlanır bu başarı kısa süreli de olmadı.

3 Kasım 2002 seçimlerinde yüzde 34 oy oranına sahip olan AK Parti, Cumhurbaşkanlığı krizi sonrasında gerçekleşen 22 Temmuz 2007 seçimlerinde yüzde 47, Cumhurbaşkanı'nın halk tarafından seçilmesini düzenleyen 21 Ekim 2007 Anayasa Referandumunda yüzde 69, askeri vesayetle mücadelenin en kritik dönemlerinden birini teşkil eden 12 Eylül 2010 Anayasa Referandumunda yüzde 58 ve 12 Haziran (2011) seçimlerinde yüzde 50 oy oranı elde etti. 12 Eylül 2010 Referandumu ve 12 Haziran 2011 seçimleri AK Parti'nin ilk dönemini sonlandırdı. İkinci dönemin en önemli gündemi Türkiye'nin siyasal koordinatlarını çizmekti. Yeni Anayasa yazımı çalışmalarıyla başlayan dönem, siyasal normalleşmeyi kurumsallaştırmak üzere demokratik bir siyasal sistem inşa etmeyi hedefliyordu.

2007 CUMHURBAŞKANLIĞI KRİZİ

AK Parti'nin iktidara geldiği 2002'den 12 Haziran 2011 seçimlerine kadar MHP'nin ve lideri Devlet Bahçeli'nin tutumu söylem düzeyinde AK Parti'nin icraatlarına ve siyasi pozisyonuna cepheden karşı olmak şeklinde özetlenebilir. Ancak bu yılların en kritik anlarından bir olarak kabul edebileceğimiz 2007 Cumhurbaşkanlığı krizinde MHP'nin tutumuna bir parantez açmamız gerekiyor. MHP'nin bu kritik dönemde takındığı tutum, dönemin ana muhalefet partisi CHP'den farklı oldu.

Krizin başlangıcı, 2000 yılında seçilen 10. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in görev süresinin 16 Mayıs 2007'de dolmasıyla ortaya çıktı. TBMM cumhurbaşkanlığı adaylığı son başvuru tarihini 25 Nisan gecesi ve ilk tur oylama gününü 27 Nisan olarak belirlemişti. Seçim dönemine, başörtüsü ve laiklik tartışmalarıyla gelinmişti. Ülkenin çeşitli yerlerinde ‘Cumhuriyet Mitingleri’ adıyla geniş katılımlı gösteriler düzenlendi ve iktidar partisinin, kendi siyasal çizgisinden bir ismi cumhurbaşkanlığına seçmesi engellenmek istendi.

Seçimin kaderini ise, dört ay önce ortaya atılan 367 tartışmaları belirledi. Anayasa'nın 102. maddesine göre cumhurbaşkanı seçilebilmek için, ilk iki turda nitelikli çoğunluk (367 oy), sonraki iki turda ise salt çoğunluk (276 oy) aranıyordu. Eski

The fate of the election was determined by the “367” debates which had begun four months previous. According to Article 102 of the Constitution, a qualified majority (367 votes) was required in the first two rounds and an absolute majority (276 votes) in the next two rounds in order to be elected president. Former Supreme Court Chief Prosecutor Sabih Kanadoğlu, in his article published in the Cumhuriyet newspaper on December 26th 2006, claimed that 367 specified in the constitution is not only the quorum for decision, but also the quorum for meeting. According to this view, it was argued that at least 367 people should participate in the voting, and that the result would otherwise be invalid. Thus, the ruling party, the AK Party, which had 354 seats in the Parliament, would not be able to elect the president with its own votes. In the same period, Deniz Baykal, the leader of the main opposition party CHP, said that if the ruling party nominated its own candidate without any negotiations or compromise, then CHP would not participate in the voting and that the 367 debates should be taken seriously.

The ruling party, the AK Party, nominated Abdullah Gül, the MP for Kayseri and the then-Foreign Minister. The first round of voting took place on 27th of April. A total of 361 votes was cast, with Abdullah Gül receiving 357 of the votes. Shortly after the voting, CHP brought the elections before the Constitutional Court because of the “367” allegations.

On the evening of the same day, a press statement which later came to be known as the “e-memorandum” was published on the internet page of the General Staff. The statement held that laïcité had become an issue in the elections, and that the General Staff was a party to this debate. With the 1st of May ruling by the Constitutional Court annulling the first round of voting, the “367” allegations were validated. As the quorum for meetings (367) was not met in the two roll calls held on 6th of May, the 11th president could not be elected.

The AK Party, which had emerged overwhelmingly victorious from the 22nd of July 2007 elections, with 47% of the vote, was once again faced with the “367” issue. If CHP boycotted the Parliament once again, the quorum for meeting, 367, would not be met. At this point, the cavalry arrived for the AK Party in the surprising form of MHP, which said that the AK Party could nominate whomever it wanted to, and that MHP would help them with the “367” issue in the Parliament. With the crisis resolved, 448 MPs participated in the third round and Abdullah Gül was elected the 11th President with 339 votes.

This behaviour of MHP, exhibited in 2007, is often referred to by MHP officials in the aftermath of the coup attempt of 15th of July 2016.

Yargıtay Başsavcısı Sabih Kanadoğlu, 26 Aralık 2006’da Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan yazısında, anayasada belirtilen 367’nin sadece karar yeter sayısı değil, aynı zamanda toplantı yeter sayısı olduğunu ortaya attı. Bu görüşe göre oylamalara en az 367 kişinin katılması gerektiği, aksi halde sonucun geçersiz olacağı iddia edildi. Böylece Parlamentodaki sandalye sayısı 354 olan iktidar partisi AK Parti, tek başına kendi oylarıyla cumhurbaşkanı seçemeyecekti. Aynı dönemde ana muhalefet partisi CHP’nin lideri Deniz Baykal, iktidar partisinin uzlaşma olmadan kendi adayını çıkarması durumunda oylamalara katılmayacaklarını ve 367 tartışmalarının ciddiye alınması gerektiğini söyledi.

İktidar partisi AK Parti dönemin Dışişleri Bakanı olan Kayseri Milletvekili Abdullah Gül’ü aday gösterdi. İlk tur oylama 27 Nisan’da yapıldı. Toplam 361 oy kullanılırken, Abdullah Gül 357 oy aldı. Oylamanın hemen sonrasında, CHP 367 iddiasıyla seçimi Anayasa Mahkemesi’ne taşıdı.

Aynı günün akşamı Genelkurmay Başkanlığı internet sitesine, daha sonra ‘e-muh-tıra’ olarak tarihe geçecek bir basın açıklaması konuldu. Açıklamada seçimlerde laikliğin tartışma konusu yapıldığı ve Genelkurmay’ın bu konuda taraf olduğu söylendi. Anayasa Mahkemesi 1 Mayıs’ta verdiği kararla, 367 iddiasını kabul ederek yapılan birinci tur oylamayı iptal etti. Bunun üzerine 6 Mayıs’ta yapılan iki yoklamada da toplantı yeter sayısının (367) bulunamayışı yüzünden 11. Cumhurbaşkanı seçilemedi.

22 Temmuz 2007 seçimlerinden yüzde 47 gibi ezici bir çoğunlukla çıkan AK Parti, bir kez daha 367 sorunuyla karşı karşıyaydı. CHP, yine Meclis’i boykot ederse seçim için yeterli katılım oranı yani 367 yeter sayısı nasıl sağlanacaktı. İşte tam bu noktada AK Parti’ye sürpriz destek geldi. MHP, “AK Parti kimi isterse aday gösterebilir. Biz Meclis’e gireriz, 367 sorunu yaşanmaz” açıklamasıyla krizin çözülmesini sağladı. 3. tura 448 milletvekili katıldı ve Abdullah Gül, 339 oyla 11’inci Cumhurbaşkanı seçildi.

MHP’nin 2007’deki bu tavrı ileride 15 Temmuz 2016 Askeri Darbe Girişimi sonrası yaşanan gelişmelerde de MHP yöneticileri tarafından sık sık hatırlatıldı.

MHP Genel Başkan Yardımcısı Semih Yalçın, yaşanan krizi ve çözümünü şu şekilde değerlendiriyor:

“MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, seçim sonrasında Meclisin bir cumhurbaşkanlığı krizi daha yaşamaması halinde yeniden ortaya çıkabilecek bir siyasi krizin bu kez hızla sistem bunalımına dönüşebileceğinden çekinmişti. Türkiye’nin yeniden bir askeri darbeye yüzleşmesini istemiyordu. Seçim sürecinde

MHP Deputy Chair Semih Yalçın says the following regarding the crisis and its resolution:

“MHP Leader Devlet Bahçeli became worried about yet another Presidential crisis devolving from a political crisis to a system malfunction. He did not want Turkey to experience another military coup. Notwithstanding his critical attitude to AK Party during the electoral campaign, he considered the recent e-memorandum published by the General Staff, and acting on his worries that grand designs were being enacted on Turkey, he considered the election of Abdullah Gül as president as the lesser of two evils as far as the welfare of Turkey was concerned.”⁽¹⁾

MHP thus played a critical role in helping the AK Party survive a rough patch, however, they have maintained their distance from the AK Party's acts as well as its rhetoric. In the presidential election on the 10th of August 2014, where the then Prime Minister Erdoğan was elected president by 52% of the vote, MHP supported Ekmeleddin İhsanoğlu with CHP against Erdoğan, however, İhsanoğlu came second with only 38% of the vote. In other words, the CHP-MHP alliance could not win against the AK Party and Erdoğan and was defeated by a remarkable difference of 14%. Despite this considerable defeat, MHP's irreconcilable opposition to the AK Party lasted until the coup attempt of the 15th of July 2016. As we consider in detail below, 15 July marked a new beginning in the AK Party-MHP relations.

MHP AND THE ELECTION RESULTS

It's easier to understand the course of the AK Party and MHP's relationship in the context of MHP's electoral results between 2002 and 2016, and its parliamentary representation. When the AK Party singlehandedly won the 3rd of November 2002 elections by 34%, MHP wasn't able to cross the 10% electoral threshold as it had only 8.35% of the popular vote. However, as we noted above, MHP did reach 14.27% on the 22nd of July 2007 elections, when there was an ongoing presidential crisis. MHP became the third party in the Parliament with 71 MPs, and was able to maintain its status on the 12th of June 2011 elections as well. Even though support for MHP declined to 13.1% in the 2011 elections and its MPs in the Parliament were reduced to 53 in number, MHP did remain the third biggest party in the Parliament following AK Party

iktidar partisi aleyhindeki söylemlerine rağmen, Genelkurmay bildirisinin hafızalardaki tazeliğinin henüz silinmemiş olmasından ve Türkiye üzerine oynanan büyük oyunların yarattığı kaygıdan da hareketle ülkenin esenliği adına yeni bir tavır sergileyerek bu kez Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanı seçilmesini ehvenişer görmüştü.”⁽¹⁾

MHP, bu tutumuyla AK Parti iktidarının kritik bir virajı hasarsız atlatmasında önemli bir rol oynamış olsa da AK Parti'nin icraatlarına ve söylemine mesafesini korumayı sürdürdü. 10 Ağustos 2014'te yapılan, dönemin Başbakanı Erdoğan'ın yüzde 52 oyla seçtiği cumhurbaşkanı seçiminde MHP, Erdoğan'a karşı CHP ile birlikte Ekmeleddin İhsanoğlu'nu destekledi ancak İhsanoğlu yüzde 38 oyla seçimi ancak ikinci bitirebildi. Bir başka deyişle, CHP-MHP ittifakı AK Parti ve Erdoğan karşısında tutunamadı; üstelik yüzde 14 gibi büyük bir oy farkıyla Erdoğan'a yenilmiş oldu. Bu ağır yenilgiye rağmen, MHP'nin AK Parti'ye yönelik muhalif ve uzlaşmaz tutumu 15 Temmuz 2016 askeri darbe teşebbüsüne kadar sürdü. Aşağıda ayrıntılı olarak ele alacağımız gibi “15 Temmuz”, AK Parti-MHP ilişkilerinde bir milat etkisi yarattı.

MHP VE SEÇİM SONUÇLARI

2002'den 2016'ya kadar MHP'nin aldığı seçim sonuçları ve Parlamentodaki temsiline göz atacak olursak, AK Parti-MHP ilişkilerinin seyrini de daha kolay anlayabiliriz. AK Parti'nin yüzde 34 oyla tek başına iktidara geldiği 3 Kasım 2002 seçimlerinde MHP yüzde 8,35 oyla yüzde 10'luk seçim barajı nedeniyle parlamento dışı kaldı. Ancak yukarıda değindiğimiz 2007 cumhurbaşkanlığı krizi sürecinde yapılan 22 Temmuz 2007 seçimlerinde MHP yüzde 14,27 oy oranına ulaştı. Kazandığı 71 milletvekilliğiyle Parlamentoda üçüncü parti olmayı başaran MHP, bu konumunu 12 Haziran 2011 seçimlerinde de korumayı başardı. 2011 seçimlerinde MHP'nin aldığı oy yüzde 13,1'e düşse ve Parlamentoda kazandığı sandalye sayısı da 53'e inmiş olsa da MHP, 7 Haziran 2015'te yapılan genel seçimlere kadar AK Parti ve CHP'nin ardından Parlamentodaki üçüncü parti olma özelliğini korudu. Kürt meselesi, çözüm süreci ve demokratikleşme açısından en kritik virajlardan birisi olan 7 Haziran 2015 seçimleri ise MHP açısından oldukça anlamlı bir parlamento aritmetiği ortaya çıkarmış oldu. MHP bu seçimlerde 2011 seçimlerine göre oy oranını yüzde 13,1'den yüzde 16,29'a yükseltti ve Parlamentodaki sandalye sayısını da 53'ten 80'e

(1) Prof. Dr. Semih Yalçın, Davaya Adanmış Bir Ömür: Devlet Bahçeli, Berikan Yayınları, 2019, sayfa 101.

(1) Prof. Dr. Semih Yalçın, Davaya Adanmış Bir Ömür: Devlet Bahçeli, Berikan Yayınları, 2019, sayfa 101.

and CHP until the 7th of June 2015 general elections. The elections on the 7th of June 2015 were crucial in regards to the resolution of the Kurdish problem and democratization, as such, the parliamentary distribution was very meaningful for MHP. Compared to the 13.1% in the 2011 elections, support for MHP went up to 16.29% in these elections and accordingly, its MPs in the Parliament rose from 53 to 80. The AK Party was the first party with 40.87% votes and 358 MPs, CHP the second with 24.95% and 132; the shocking results of MHP were caused by the support for HDP, the representative of the Kurdish political movement, and the parliamentary seats they had won. HDP succeeded in placing 80 of its MPs in the Parliament with 13.12% support in the 7th of June 2015 elections. In other words, MHP and HDP entered the Parliament with an equal number of MPs after the 7th of June elections. For the first time in Turkey's political history, MHP was represented in the Parliament with a number of MPs equal to that of HDP, which it accused of being *"the Parliamentary representative of the separatist terrorist organisation PKK"*. The early general elections held on 1st of November 2015, five months later, since none of the parties reached the majority to form a government on their own in the June 7th elections and the coalition talks did not yield any results-which came as a great shock to MHP. In the 1st of November 2015 elections, the MHP received 11.9% of the vote. In the 7th of June elections, held five months prior, MHP had received 16.29% of the vote, in the 1st of November election, its support fell by 5%. Accordingly, its parliamentary seats were reduced from 80 to 40. Another shocking result for MHP was that HDP, with 10.76% of the votes and the 56 parliamentary seats it won, became the third biggest party in the Parliament. MHP lost its long-held status of being the third biggest political party in the Parliament to HDP in the 1st of November 2015 elections.⁽²⁾

Before considering MHP's radically altered attitude towards AK Party and Erdoğan in the aftermath of the military coup attempt on the 15th of July 2016, we must first take note of MHP's electoral performance in the period extending from 2011 to the 1st of November 2015. MHP and its leader Devlet Bahçeli started to follow a different political course not only because MHP suffered a drastic decline in its votes and parliamentary seats in the brief period of time between the 7th of June 2015 and the 1st of November 2015, but also because in a symbolically charged turn of events, it lost its status as the third party in the Parliament to HDP.

(2) https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/genel_secim.html

çıkartmayı başardı. AK Parti'nin yüzde 40,87 oy oranı ve 258 milletvekili ile birinci parti, CHP'nin ise yüzde 24,95 oy oranı ve 132 milletvekili ile ikinci parti olduğu seçimlerde MHP'yi şoka uğratan sonuç, Kürt siyasi hareketinin temsilcisi HDP'nin aldığı oy oranı ve kazandığı milletvekili sayısı oldu. HDP 7 Haziran 2015 seçimlerinde yüzde 13,12 oy oranıyla Parlamentoda 80 milletvekili çıkartmayı başardı. Bir başka deyişle MHP ve HDP 7 Haziran seçimleri sonrasında eşit sayıda milletvekili ile parlamentoya girmiş oldu.

MHP'nin *"Bölücü terör örgütü PKK'nın Parlamentodaki temsilcisi"* olarak tanımlandığı ve suçladığı HDP'nin kendisiyle eşit sayıda milletvekiliyle Parlamentoda temsil ediliyor olması, Türkiye'nin siyasi tarihinde de bir ilk olma özelliği taşıyordu. 7 Haziran seçimlerinde hiçbir parti tek başına hükümet kuracak çoğunluğa ulaşamadığı ve koalisyon görüşmelerinden de bir sonuç çıkmadığı için beş ay sonra 1 Kasım 2015'te yapılan erken genel seçimler ise MHP için çok daha büyük bir şok etkisi yaptı. 1 Kasım 2015 seçimlerinde MHP yüzde 11,9 oranında oy alabildi. Bundan beş ay önce yapılan 7 Haziran seçimlerinde yüzde 16,29 oy alan MHP'nin oy oranı yüzde 5 oranında düşmüş oldu. MHP'nin Parlamentodaki sandalye sayısı da bu sonuçlara göre 80'den 40'a indi. MHP için seçimin şok etkisi yaratan bir başka sonucu da HDP'nin yüzde 10,76 oy oranı ve kazandığı 59 sandalye ile parlamentonun üçüncü büyük partisi haline gelmesi oldu. Bir başka deyişle, MHP yıllardır sürdürdüğü parlamentonun üçüncü büyük partisi olma özelliğini 1 Kasım 2015 seçimleriyle HDP'ye kaptırmış oldu.⁽²⁾

15 Temmuz 2016 askeri darbe girişimi sonrası MHP'nin AK Parti ve Erdoğan'a yönelik tutumundaki köklü değişikliği değerlendirmeden önce MHP'nin 2011'den 1 Kasım 2015'e uzanan siyasi süreçteki seçim performansını dikkate almak gerekiyor. Özellikle 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 arasında geçen beş aylık kısa bir süre sonrasında MHP'nin oy oranı ve kazandığı sandalye sayısındaki düşüşün yanı sıra sembolik anlamı oldukça yüksek olan parlamentodaki üçüncü parti olma özelliğini HDP'ye kaptırmış olması MHP'yi ve lideri Devlet Bahçeli'yi farklı siyasi arayışlara itti.

(2) https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/genel_secim.html

As Turkey was heading towards the coup attempt of the 15th of July 2016, the outlook for MHP was dire. Although he had been MHP's leader since the 23rd of November 1997, Devlet Bahçeli's leadership was being questioned quite openly in the aftermath of the 1st of November 2015 elections. This period of discontent and questioning led to the establishment of the Good Party by Meral Akşener in 2018, which we will consider below in more detail. However, Devlet Bahçeli's ongoing status as the “*uncontested leader*” of the MHP is closely related to the political developments which unfolded in the aftermath of 15 July, and to the AK Party-MHP alliance.

BREAKING POINT: BAHÇELI OFFERS HELP TO ERDOĞAN FOLLOWING THE COUP ATTEMPT OF 15 JULY 2016

Rather than investigating the underlying causes of the 15th of July 2016 coup attempt or its perpetrators, this report will instead look at how MHP and its leader Bahçeli saw the events of the 15th of July. (3) This is because MHP's and Bahçeli's understanding of the coup attempt has had a serious influence on AK Party-MHP relations since 2016. MHP and its leader Bahçeli regularly used the argument of “*the dangerous political waters that Turkey has found itself in after the coup attempt of 15 July 2016*” as a justification for the close relationship between the AK Party and MHP before both their own support base and the general public. (4) The help offered to President Erdoğan by Devlet Bahçeli resulted in an offer of constitutional reform and the subsequent adoption of Executive Presidency. Bahçeli's move thus established the current status quo of Turkish politics.

- (3) The military coup attempt of 15 July, named Peace in the Country Operation by the putschists themselves, was a military coup attempt that took place in Turkey on 15-16 July 2016 by a group within the Turkish Armed Forces calling itself the Peace in the Country Council. After the coup attempt failed, investigations by judiciary bodies and court cases revealed that the protagonist of the coup attempt was the Gulenist Organization, or the “FETÖ” (Fethullahist Terrorist Organisation) as it was designated in the indictments and the judiciary rulings. The judiciary processes concerning the coup attempt are still ongoing.
- (4) Shortly after the military coup attempt of 15 July, MHP Leader Devlet Bahçeli said the following in a party group meeting held on 2 August 2016: “MHP will closely observe the developments, support those it agrees with and criticise the ones it disagrees with. We are one with the pure conscience of our nation. Our path is democracy, destination a grand Turkey. We are one and unified against the putschists, the terrorists and those who cannot stand before Turkey; we are the voice and the breath of the Turkish nation. It is an obligation, both for the future of democracy and the ethics of democracy, for the government to care not just about its majority in the Parliament, but also about all of the political parties and the various sections of society.” https://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4115/index.html

Türkiye 15 Temmuz 2016 Askeri Darbe Girişimi'ne doğru yol alırken MHP'nin içinde bulunduğu durum görüldüğü gibi pek de iç açıcı değildi. Devlet Bahçeli'nin 23 Kasım 1997'den bu yana sürmekte olan MHP Genel Başkanlığı 1 Kasım 2015 seçimlerinden sonra iyice sorgulanmaya başladı. Bu hoşnutsuzluk ve sorgulama süreci aşağıda değineceğimiz 2018'de gerçekleşen Meral Akşener'in liderliğindeki İYİ Parti'nin kuruluşuyla sonuçlandı. Ancak Devlet Bahçeli'nin MHP'deki “*tartışmasız lider*” olma özelliğinin günümüze kadar sürüyor olması aşağıda ayrıntılı olarak inceleyeceğimiz “*15 Temmuz sonrası*” siyasi gelişmelerle ve AK Parti-MHP ittifakıyla yakından ilişkilidir.

KIRILMA NOKTASI: 15 TEMMUZ 2016 ASKERİ DARBE GİRİŞİMİ SONRASI BAHÇELİ'DEN ERDOĞAN'A UZANAN EL

Bu çalışmada 15 Temmuz 2016 Askeri Darbe Girişimi'nin nedenleri ya da arkasında hangi güçlerin olduğuna dair analizlerden ziyade MHP'nin ve lideri Bahçeli'nin 15 Temmuz ile ilgili algısı ve değerlendirmelerini esas alacağız. (3) Bunun nedeni MHP'ye ve Bahçeli'ye egemen olan “*15 Temmuz*” algısının bu çalışmanın odağında yer alan AK Parti-MHP ilişkilerini 2016'dan bu yana söylemsel düzeyde ciddi biçimde etkiliyor olmasıdır. Bir başka deyişle, MHP ve lideri Bahçeli 15 Temmuz sonrası başlayan AK Parti-MHP yakınlaşmasını kamuoyunda ve kendi tabanında meşrulaştırmaya çalışırken en çok kullandığı argüman, “*15 Temmuz Askeri Darbe Girişimi'yle Türkiye'nin içine yuvarlandığı tehlikeli siyasi ortam*”dır. (4)

- (3) 15 Temmuz Askeri Darbe Girişimi, darbelerin verdiği isimle Yurtta Sulh Harekâtı, 15-16 Temmuz 2016 tarihleri arasında Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde kendilerini Yurtta Sulh Koneysi olarak tanımlayan bir grup asker tarafından Türkiye'de gerçekleştirilen askeri darbe teşebbüsüdür. Darbenin başarısız olmasının ardından yargı kurumları tarafından yapılan soruşturmalarda ve açılan davalarda darbenin ana aktörünün Gulen Cemaati (İddianamelerde ve yargı kararlarında geçen ifadesiyle “FETÖ” (Fethullahçı Terör Örgütü) olduğu tespiti yapılmıştır. Darbe girişimiyle ilgili yargı süreçleri henüz bütünüyle sona ermemiştir.
- (4) MHP lideri Devlet Bahçeli, 15 Temmuz askeri darbe girişiminden kısa süre sonra 2 Ağustos 2016'da Parlamentoda yaptığı parti grubu toplantısında şunları söyledi: “MHP her gelişmeyi titizlikle izleyip, doğru gördüklerini desteklerken, yanlış bulduklarını sonuna kadar eleştirmeyi sürdürecektir. Bizim yerimiz milletimizin tertemiz vicdanıdır. Bizim rotamız demokrasi, yönümüz büyük Türkiye'dir. Darbecilere, teröristlere, Türkiye'yi hazmedemeyen mihraklara karşı biriz, beraberiz, Türk milletinin sesi ve nefesiyiz. Hükümetin, yalnızca Meclis'teki çoğunluğunu değil, siyasi partilerin tamamını ve milletin farklı kesimleri ile uzlaşmayı da dikkate alması, hem demokrasinin geleceği hem de demokrasi ahlaki açısından da bir zorunluluktur.” https://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4115/index.html

Even though MHP Leader Devlet Bahçeli had voiced his opposition to the Executive Presidency many times in the past, he called on the government to bring the bill for constitutional reform before the Parliament in October 2016, and announced that MHP might collaborate in this process.⁽⁵⁾

The AK Party and Erdoğan didn't hesitate to accept MHP and Bahçeli's offer to help in October 2016. Following a month of discussions, the AK Party and MHP agreed on the bill in December and thus began the required process of parliamentary approval in order for a referendum to take place.⁽⁶⁾

MHP Deputy Chair Semih Yalçın makes two important points in explaining the role played by his party in this process:

"The President, who is the head of the Executive, could only be tried for high treason under current circumstances; however, after the amendment, it became easier to try the President. In other words, we see here an effort to strike a balance between the President's powers and his obligations. Another thing to note is that the constitutional reforms were by and large limited to the system of government. As a result of MHP's objection and efforts, AK Party's proposal of changing the central administrative structure through presidential decrees was struck off the drafted bill. In the Constitutional Reconciliation Commission created during the 24th term, AK Party's wishes to change the properties of the state were ignored, and the first four articles of the Constitution were preserved as they had been. As such, no regulations in violation of administrative and social integrity, such as a federal structure, were included in the bill. All this is thanks to the painstaking efforts of MHP."⁽⁷⁾

MHP Deputy Chair Semih Yalçın is known as the second-in-command following Bahçeli, and often represents the opinions of the party to the general public with his articles

(5) In a Parliamentary group meeting dated 11 October 2016, Devlet Bahçeli said the following: "Mr President indirectly repudiates the powers and responsibilities vested in him by the Constitution, because he deems them to be not enough. Nowadays, as the Turkish Republic fights for its survival, it is very dangerous for our future if the leader of both the ruling power and the state, the President, contravenes the law. We must immediately find ways of providing a legal framework to the de facto situation. AK Party must bring any constitutional draft it might have at hand to the Grand Assembly, provided it contains the previously agrees Articles."
http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4136/index.html

(6) In the referendum dated 16 April 2017, the electorate voted for the amendment of Article 18 in the Constitution. The reform package, which was put up to a referendum by AK Party and MHP's votes in the Parliament, contained such provisions as the abolition of the parliamentary system and the establishment of an executive presidency, the abolition of the post of the prime minister, raising the number of MPs from 550 to 600 and structural changes to the Supreme Board of Judges and Prosecutors. Prof. Dr. Semih Yalçın, Cumhuriyet Halk Partisi ve Devlet Bahçeli, Berikan Yayinevi, 2019, sayfa 14-15.

(7) Prof. Dr. Semih Yalçın, Cumhuriyet Halk Partisi ve Devlet Bahçeli, Berikan Yayinevi, 2019, sayfa 14-15.

Devlet Bahçeli'nin Cumhurbaşkanı Erdoğan'a uzattığı el, anayasa değişikliği teklifi ve bunun sonucunda ortaya çıkan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemiyle siyasi sonuçlarını verdi. Bahçeli'nin bu adımı, Türkiye siyasetindeki mevcut dengeyi de belirlemiş oldu.

Geçmişte birçok kez başkanlık sistemine karşı olduğunu dile getiren MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, Ekim 2016'da anayasa değişikliği teklifini meclise getirmesi için hükümete çağrı yaptı ve süreçte işbirliği içinde olabileceklerini duyurdu.⁽⁵⁾

AK Parti ve Erdoğan, MHP ve Bahçeli'nin Ekim 2016'da uzattığı eli sıkıkmakta hiç tereddüt etmedi. Bir aylık görüşmelerin ardından Aralık'ta teklif üzerinde anlaşmaya varan AK Parti ve MHP, böylece önerinin referanduma sunulması için gerekli olan parlamento onayı sürecini başlattı.⁽⁶⁾

MHP Genel Başkan Yardımcısı Semih Yalçın, partisinin bu süreçte oynadığı rolün nedenlerini açıklarken çok dikkat çekici iki noktaya şu sözlerle dikkat çekiyor:

"Yürütme organının başı olan Cumhurbaşkanı, mevcut halde yalnızca vatana ihanetten yargılanabileceksen, yapılan değişiklikle Cumhurbaşkanı'nın yargılanabilmesi daha da genişletilmiş ve kolaylaştırılmıştır. Diğer bir ifade ile özellikle Cumhurbaşkanı'nın yetki ve sorumluluğu arasındaki dengeyi oluşturma çabası açıkça görülür. Bir başka altı çizilecek husus anayasa değişikliğinin büyük ölçüde hükümet sistemiyle sınırlı kalmasıdır. AK Parti'nin yapmış olduğu teklifte merkezi idari yapıyı cumhurbaşkanı kararnamesi ile değiştirme yetkisi, MHP'nin itiraz ve gayretleri ile teklif metninden çıkartılmıştır. Özellikle 24. dönemde oluşturulan Anayasa Uzlaşma Komisyonu'nda devletin niteliklerinin de değiştirilmesi yönündeki AK Parti görüşlerine itibar edilmemiş, ilk dört madde olduğu gibi muhafaza edilmiştir. Bu yönü ile federasyon başta olmak üzere idari ve toplumsal bütünlüğe darbe niteliğinde hiçbir düzenleme teklif içerisinde yer almamaktadır. Bütün bu düzenlemelere, MHP'nin gösterdiği titizlik ve çabalar sonucu son şekli verilmiştir."⁽⁷⁾

(5) Devlet Bahçeli, 11 Ekim 2016'da Parlamentoda yaptığı grup toplantısı konuşmasında şöyle konuştu: "Sayın Cumhurbaşkanı, Anayasanın kendisine vermiş olduğu yetki ve sorumlulukları zımnen tanımamakta, deyim ve ifade yerindeyse az bulmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin beka mücadelesi verdiği bugünlerde, siyasi iktidarın ve devletin en tepesinde bulunan Cumhurbaşkanının hukukla ters düşmesi geleceğimiz açısından çok mahsurlu, çok tehlikelidir. Fiili durumun hukuki boyut kazanabilmesinin süratle yol ve yöntemleri aranmalıdır. AKP, hazırda tuttuğu veya üzerinde çalıştığı bir anayasa hazırlığı varsa, mutabık kalınan daha önceki maddeleri de ihtiva etmek kaydıyla TBMM'ne getirmelidir."
http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4136/index.html

(6) 16 Nisan 2017'de gerçekleşen halk oylamasında seçmenler, mevcut Anayasanın 18 maddesi üzerindeki değişiklikleri oyladı. AK Parti ve MHP oylarıyla Parlamentodan geçerek referanduma sunulan değişiklik paketi, yürürlükteki parlamenter sistemin kaldırılarak yerine başkanlık sisteminin getirilmesini, başbakanlık makamının ortadan kaldırılmasını, meclisteki vekil sayısının 550'den 600'e çıkarılmasını ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun (HSYK) yapısında değişiklikler yapılmasını içeriyordu.

(7) Prof. Dr. Semih Yalçın, Cumhuriyet Halk Partisi ve Devlet Bahçeli, Berikan Yayinevi, 2019, sayfa 14-15.

and books; such is his defence of MHP's October 2016 invitation to the AK Party. Yalçın thus argues that they put an end to the "federation debates" which had become anathema to MHP during the 2010-2015 resolution process, and that they prevented President Erdoğan from taking steps in this direction with the potential risk of being tried.

THE PEOPLE'S ALLIANCE

Although President Erdoğan announced the official establishment of the People's Alliance between the AK Party and MHP on the 20th of February 2018, this was merely a formality and the alliance had in fact been established in October 2016, when MHP Leader Bahçeli first offered to help AK Party and Erdoğan. Interestingly, the legal regulation permitting political parties to establish alliances within the electoral system was made one month after the establishment of the People's Alliance. On the 16th of March 2018, a legal regulation published in the Official Gazette allowed political parties to participate in the parliamentary elections through alliances. Accordingly, political parties qualified to enter the elections can do so through forming alliances, and political parties which have entered into an alliance can put up their own candidate lists. All of the political parties are assumed to have passed the electoral threshold as long as the total amount of valid votes cast for the alliance passes 10%. Through this legal regulation, the risk of MHP remaining outside of the Parliament because of the electoral threshold was eliminated. However, we must also note that MHP's sole benefit from the People's Alliance is not merely crossing the 10% electoral threshold.

Semih Yalçın says the following on this subject:

"The principal aim of the People's Alliance is to form a strong parliament. The purpose of the system of Presidential government is to form strong parliament, as well. The People's Alliance must not be understood merely as a conciliation between AK Party and MHP. What really matters is to form a strong legislative body to complement the strong executive under the new system, and to get the vast majority of the public to support such a formulation. This will ensure the alliance of the people as well as the political parties. Especially considering the 50+1% requirement to winning the presidential election, it is clear that alliances are necessary, normal and legitimate in order to determine the distribution of parliamentary seats."⁽⁸⁾

(8) Prof. Dr. Semih Yalçın, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Devlet Bahçeli, Berikan Yayınevi, 2019, sayfa 97.

Halen Bahçeli'den sonra MHP'nin "iki numarası" olarak bilinen ve partinin görüşlerini sık sık yazdığı makaleler ve kitaplarla kamuoyuna yansıtan MHP Genel Başkan Yardımcısı Semih Yalçın, MHP'nin AK Parti'ye Ekim 2016'da yaptığı çağrısı bu sözlerle savunuyor. Yalçın, 2010-2015 çözüm süreci arayışlarında MHP'nin kâbusu haline gelmiş olan "federasyon tartışmaları"na bu şekilde set çektiklerini ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bu yönde ileride atabileceği adımlara da "yargılanma riski" engeli koyduklarını da yine bu sözlerle beyan etmiş oluyor.

CUMHUR İTTİFAKI

AK Parti ve MHP tarafından 20 Şubat 2018'de resmi olarak kurulduğu Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi tarafından açıklanan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nde Ekim 2016'da MHP Lideri Bahçeli'nin AK Parti'ye ve Erdoğan'a uzattığı el ile başlayan ilişkinin deyim yerindeyse "adının konulması"ndan ibaretti. İlginç bir gelişme de seçim sisteminde partilerin ittifak kurmasına izin veren yasal düzenlemenin Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nden yaklaşık bir ay sonra yapılmış olmasıdır. 16 Mart 2018'de Resmi Gazete'de yayınlanan yasal düzenlemeyle siyasi partilerin ittifak yaparak milletvekili seçimine katılmalarına imkan tanındı. Buna göre, seçimlere katılma yeterliliği taşıyan siyasi partiler, ittifak yaparak seçime katılabiliyor, ittifak yapan partiler kendi aday listelerini verebiliyorlar. İttifak yapan siyasi partilerin aldıkları geçerli oyların toplamının yüzde 10'u geçmesi halinde, bu siyasi partilerin her biri barajı geçmiş sayılıyor. Bu yasal düzenlemeyle MHP'nin yüzde 10 barajını geçemeyip parlamento dışı kalması riski bertaraf edilmiş oldu. Ancak MHP'nin Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'yle tek amacının yüzde 10 barajını etkisiz hale getirmek olmadığını da vurgulamak gerekir.

Semih Yalçın'ın konuyla ilgili değerlendirmesi şöyle:

"Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin temel amacı, güçlü bir parlamento oluşturmaktır. Zaten Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin hedefinde de kuvvetli bir Meclis vardır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nde sadece bir AK Parti-MHP uzlaşması olarak algılanmamalıdır. Burada asıl olan, yeni sistemde güçlü yürütme karşısında yasama organının da güçlü bir şekilde oluşturulması, halkın kahir ekseriyetinin böyle bir oluşuma destek vermesidir. Bu siyasi partiler kadar halkın da ittifakını sağlayan bir adım olacaktır. Özellikle Cumhurbaşkanlığı seçiminde seçimi kazanacak adayın 'yüzde 50+1' alması zarureti dikkate alınırsa parlamento aritmetiğini tayin edecek ittifakın ne kadar gerekli, normal ve meşru olduğu da kabul edilecektir."⁽⁸⁾

(8) Prof. Dr. Semih Yalçın, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Devlet Bahçeli, Berikan Yayınevi, 2019, sayfa 97.

Yalçın's assessment is reminiscent of "plebiscitary democracy" or "plebiscitary dictatorship", concepts widely employed by those who oppose the Executive Presidency still in effect. The 51% rule in the presidential elections means that an absolute majority is also required in the legislative body, the Parliament. In terms of cooperation between the President and the Parliament, the rule of "50+1%" becomes a magical formula, just as Semih Yalçın says.

However, the People's Alliance didn't bring the results AK Party expected. AK Party had won 49.4% of the vote in the general elections of the 1st of November 2015, they were only able to reach 42.6% in the general elections on the 24th of June 2018, in which it had participated through the People's Alliance. The problem is not the People's Alliance as an institution, either. In the 12th of September 2010 referendum opposed by CHP and MHP, and boycotted by HDP, the AK Party had received 58% support; in the 16th of April 2017 referendum it received 51.4% support despite the alliance with MHP. Similarly, Erdoğan was elected President on the 10th of August 2014 with 51.8% of the vote and without the support of any alliance. Four years later, with MHP's support, he was elected by 52.6%. Looking at how things have changed between 2010 and today, MHP's support didn't automatically bring a strong popular support for AK Party nor Erdoğan. From MHP's standpoint, AK Party received 41% of the vote in the 24th of June 2018 elections, whereas MHP crossed the threshold with 11.1%. Its parliamentary seats rose from 40 to 49. For MHP, the election results were not as bad as they were for the AK Party. Compared to the 1st of November 2015 elections, the AK Party suffered a 8% loss and failed in forming a majority in the Parliament on its own. MHP, on the other hand, won 43 parliamentary seats with 10.14% of the vote in an election where the Good Party competed for the first time, a situation which raised some question marks about MHP's future. At this point, let us briefly consider the Good Party.

FROM MHP TO THE GOOD PARTY

Formed on 25th of October 2017 under Meral Akşener's leadership, the Good Party was established as a result the result of an internal struggle within the MHP. When MHP performed badly in the November 2015 general elections and became the fourth biggest party in the Parliament, Akşener held a press party towards the end of the month and demanded a congress to convene, and said, "I am ready to do my duty." For this court-mandated extraordinary MHP congress, Meral Akşener announced her candidacy to the position of Party Chairperson. The date of the Extraordinary Congress was announced as the 15th of May. MHP Headquarters declared that they didn't recognise

Yalçın'ın bu değerlendirmesi halen uygulanmakta olan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine karşı çıkanların en çok kullandığı kavramlardan birisi olan olan "plebisiter demokrasi" ya da "plebisiter diktatörlük" kavramlarını akıllara getiriyor. Cumhurbaşkanlığı seçiminde yüzde 51 koşulunun varlığı yasama organı olan parlamentoda da salt çoğunluğu gerektiriyor. Cumhurbaşkanı ve parlamento arasındaki uyum açısından Semih Yalçın'ın deyiimiyle 'yüzde 50+1' adeta sihirli formül haline geliyor.

Ancak AK Parti açısından Cumhurbaşkanlığı beklenen sonucu vermedi. 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde yüzde 49,4 oy oranına kavuşan AK Parti, Cumhurbaşkanlığı bünyesinde girdiği 24 Haziran 2018 genel seçimlerinde yüzde 42,6 oy oranına ulaşabildi. Aslında sorunun sadece kurumsal olarak Cumhurbaşkanlığı olmadığı da çok açık. CHP ve MHP'nin muhalefet, HDP'nin boykot ettiği 12 Eylül 2010 referandumunda yüzde 58 destek alan AK Parti, 16 Nisan 2017 referandumunda MHP'nin desteğine rağmen yüzde 51.4 destek alabildi. Aynı şekilde, 10 Ağustos 2014'te herhangi bir ittifaka yaslanmadan yüzde 51,8 oy oranıyla Cumhurbaşkanı seçilen Erdoğan, dört yıl sonra MHP'nin desteğiyle yüzde 52,6 oy oranıyla seçilebildi. Tabloya 2010'dan bu yana baktığımızda MHP desteğinin ne AK Parti'ye ne de Erdoğan'a güçlü bir halk desteği sağlamadığı görülüyor. MHP açısından duruma bakacak olursak 24 Haziran 2018 seçimlerinde AK Parti yüzde 41 oy alırken, MHP yüzde 11,1 oy alarak barajın üstünde oy almayı başardı. Parlamentodaki sandalye sayısını da 40'dan 49'a çıkardı. MHP açısından seçim sonuçları AK Parti için olduğu kadar olumsuz bir tablo ortaya koymadı. AK Parti 1 Kasım 2015 seçimleriyle karşılaştırıldığında yüzde 8 oy kaybına uğradı ve parlamentoda tek başına çoğunluk sağlayamadı. Öte yandan İYİ Parti'nin ilk kez girdiği seçimlerde yüzde 10,14 oy alarak 43 sandalyeye ulaşmış olması MHP açısından geleceğe dair önemli şüpheler doğurdu. Bu noktada İYİ Parti'ye bir parantez açalım.

MHP'DEN İYİ PARTİ'YE

25 Ekim 2017'de Meral Akşener başkanlığında kurulan İYİ Parti, aslında MHP'de yaşanan bir iç mücadele sonu ortaya çıktı. Kasım 2015 genel seçimlerinde MHP'nin oy kaybederek mecliste temsil edilen dördüncü parti olması üzerine ay sonunda yapmış olduğu basın toplantısında kurultay talebinde bulunan Akşener, "Üzerime düşen her görevi yapmaya hazırım" dedi. Mahkeme kararıyla yapılacak olan MHP olağanüstü kongresi için Meral Akşener genel başkan adayı oldu. Olağanüstü Kongre tarihi olarak 15 Mayıs'ın belirlendiğini açıklandı. MHP Genel Merkezi ise bu kararı tanımadığını bildirdi. Eylül 2016 tarihinden partiden ihraç edilen Akşener, 19 Haziran 2016 tarihinde Ankara Nöbetçi Asliye Hukuk Mahkemesi'ne başvurarak,

the court's decision. Akşener was expelled from the party in September 2016, and on the 19th of June 2016 she applied to the Ankara Civil Court of First Instance and asked for a provisional injunction to be placed on the decision to expel her from MHP. Her action for annulment against MHP's decision of expulsion was dismissed by the Ankara 6th Civil Court of First Instance on the 15th of December 2016, and her expulsion thus became a certainty. At the end of this process, Akşener founded the Good Party with five other MPs who, like her, had been expelled from MHP.

The Ankara 6th Civil Court of First Instance's decision to dismiss the suit of Akşener and her friends to annul their expulsion from MHP was a very interesting incident. As the public widely accepted, political pressures over the Court played an important role in this decision. This time, it was President Erdoğan who helped out Bahçeli.

Despite all the oppression of the AK Party and MHP, in the first elections the Good Party participated in, they received 10.14% of the vote and 43 parliamentary seats in the 24th of June 2018 general elections; which was a failure for the AK Party and MHP. Alongside CHP, the Good Party is the other major political actor in the Nation Alliance against the People's Alliance, which is an important determinant of Turkey's current political status quo. At the same time, the Good Party is not simply a splinter party of the MHP.

As political scientist Professor Turgay Uzun, longtime observer of MHP and the Good Party, says

"although the Good Party was for the large part founded by those who left MHP, and there are many people with nationalist backgrounds among its members, this party is not exactly the representative of the nationalist-idealist movement. This is what the Good Party officials said right after the party's establishment, too. As such, MHP still represents the nationalist-idealist movement as before, at least officially. Another important result of this separation is that the centralization project which began in 1999 with the representation of secular-nationalist groups in MHP in particular was disrupted with the AK Party-MHP alliance, and that the Good Party, which keeps the anti-AK Party stance fuelled within nationalist groups, stands to benefit from this situation. The considerable support for the Good Party in the first elections it ran, and its entry to the Parliament proves that its opposition to the AK Party is very much supported by the nationalist sections in society".⁽⁹⁾

(9) Turgay Uzun, <https://www.perspektif.online/sert-bakisli-gencler-ulkuculer/>

partiden ihraç kararına ihtiyati tedbir konulmasını istedi. MHP'nin ihraç kararına açmış olduğu iptal davası, 15 Aralık 2016 tarihinde Ankara 6. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından reddedildi ve bu kararla partiden ihraç keskinleşti. Bu sürecin sonunda Akşener, kendisi gibi MHP'den ihraç edilen beş milletvekiliyle birlikte İYİ Parti'yi kurdu. İYİ Parti'nin kuruluşuna giden süreçte en dikkat çekici olaylardan birisi Ankara 6. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin Akşener ve arkadaşlarının MHP'den ihraç kararına açmış olduğu iptal davasını reddetmesi oldu. Kamuoyunda çoğunlukla kabul edildiği gibi, Ankara 6. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin aldığı bu kararda siyasi iktidarın Mahkeme üzerindeki baskısı çok etkili oldu. Deyim yerindeyse bu kez Bahçeli'ye el uzatan Cumhurbaşkanı Erdoğan olmuş oldu.

İYİ Parti, AK Parti ve MHP'den gelen tüm baskılara rağmen girdiği ilk seçim olan 24 Haziran 2018 seçimlerinde yüzde 10,14 oy alarak 43 sandalyeye ulaşmış olması, AK Parti ve MHP'nin başarısızlık hanesine yazıldı. İYİ Parti'nin Cumhuriyet İttifakı'na karşı CHP ile birlikte Millet İttifakı'nın omurgasını oluşturan iki siyasi partiden biri olması da Türkiye'deki mevcut siyasi dengeleri önemli ölçüde belirliyor. Ancak bu bağlamda İYİ Parti'yi MHP'den ayrılmış bir "fraksiyon partisi" olarak görmek de doğru değil.

MHP ve İYİ Parti'yi yakından izleyen siyaset bilimci Prof. Turgay Uzun'un da belirttiği gibi,

"Bu süreçte İYİ Parti'nin büyük oranda MHP'den ayrılanlar tarafından kurulmuş olmasına ve mensupları arasında çok sayıda ülkücü kökenli partili bulunmasına rağmen, bu partiyi 'ülkücü hareketin partisi' olarak nitelendirmek doğru olmayacaktır. Nitekim İYİ Parti yöneticileri de kuruluştan hemen sonra partilerinin bu tip bir yeni 'fraksiyonel ülkücü parti' olmadıklarını ifade etmişlerdi. Bu bağlamda, ülkücü hareketi temsil eden partinin eskiden olduğu gibi, en azından resmî ve deklare edilmiş biçimde, MHP olduğunu söyleyebiliriz. Bu ayrışmanın bir diğer önemli sonucu, 1999 seçimleriyle başlayan merkeze yaklaşma açılımı ve özellikle 'seküler-milliyetçi' grupların MHP'ye taşınması sürecinin, AK Parti-MHP ittifakı ile kesintiye uğramış olduğu ve bu durumdan da özellikle AK Parti karşıtlığını milliyetçi çevreler içerisinde 'diri' tutan İYİ Parti'nin politik olarak yararlanacağını da öngörmek mümkündür. İYİ Parti'nin girmiş olduğu ilk seçimde hatırı sayılır oranda oy alarak Meclise girmiş olması bu karşıtlığın da milliyetçi kesim içerisinde önemli oranda destek gördüğünü kanıtlar niteliktedir."⁽⁹⁾

(9) Turgay Uzun, <https://www.perspektif.online/sert-bakisli-gencler-ulkuculer/>

TO WHAT EXTENT DO MHP AND BAHÇELİ DETERMINE ERDOĞAN'S APPROACH TO THE KURDISH ISSUE?

The extent to which MHP and Devlet Bahçeli influence President Erdoğan's harsh and dismissive discourse on the Kurdish issue and the resolution process is very much speculated with regard to current Turkish politics. When we posed this question to the journalist Avni Özgürel, a longtime observer of the MHP and the People's Alliance, he said that he didn't find Erdoğan's attitude to have been heavily influenced by MHP.⁽¹⁰⁾ According to Özgürel; Erdoğan was very disappointed with the resolution process and in order to counter the reaction of his own supporting base as well, he adopted a harsh attitude towards the Kurdish issue and the resolution process. He was rewarded for his harsh attitude when, in the 1st of November 2015 elections, he raised his votes from 40% to 49%, in only five months. According to Özgürel, MHP did not answer this altered attitude in Erdoğan right away. However, because of the rebellion led by Meral Akşener within MHP, Bahçeli did have to approach the AK Party and Erdoğan. Bahçeli's proposal for a constitutional reform, which we discussed above, was very attractive for Erdoğan indeed. As such, the Erdoğan-Bahçeli and AK Party-MHP alliance was born as the result of mutual needs.

Investigative journalist Tarık Çelenk is another close observer of MHP, and of the "Turkish right", as he calls it. According to Çelenk, the Erdoğan-Bahçeli relationship is not so much an ideological partnership as a situational alliance based on mutual benefit.⁽¹¹⁾ He also stresses that the discourse adopted by Bahçeli in the People's Alliance reflects the anxiety of the security bureaucracy regarding the Kurdish issue.

Journalist and writer Kemal Can, also a close observer of MHP, agrees with Tarık Çelenk adding; "Erdoğan bears the responsibility of maintaining political support for the new alliance. Bahçeli's responsibility, on the other hand, is to form an ideological shield for the alliance, and justify it before the state".⁽¹²⁾

(10) Interview with Avni Özgürel dated 29 June 2021.

(11) Interview with Tarık Çelenk dated 30 June 2021.

(12) Kemal Can, <https://birikimdergisi.com/haftalik/10559/erdogan-bahceli-farki-anlama-kilavuzu#.ftn1>

MHP VE BAHÇELİ ERDOĞAN'IN KÜRT MESELESİNE YAKLAŞIMINDA NE ÖLÇÜDE BELİRLEYİCİ OLUYOR?

Türkiye iç siyasetine günümüzde hâkim olan denge içerisinde cevabı en çok merak edilen sorulardan birisi de Kürt meselesi konusunda Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın söylemine ve tercihlerine hâkim olan çözüm sürecine mesafeli ve sert söyleminde MHP'nin ve Devlet Bahçeli'nin etkisinin ne ölçüde olduğudur. Soruyu kendisine yönelttiğimiz, MHP'yi ve Cumhuriyet'in yakından izleyen gazeteci Avni Özgürel, Erdoğan'ın tutumunun arkasında MHP'nin etkisini görmüyor.⁽¹⁰⁾ Özgürel'e göre, çözüm sürecinden büyük hayal kırıklığına uğrayan Erdoğan, seçmen tabanında da oluşan tepkileri nötralize etmek için Kürt meselesi ve çözüm süreci konusunda sert bir tutum takındı. Bu sert tutumun karşılığını da 1 Kasım 2015 seçimlerinde oy oranını beş ay gibi kısa bir sürede yüzde 40'tan yüzde 49'a çıkararak aldı. Özgürel'e göre MHP Erdoğan'daki bu tutum değişikliğine hemen karşılık vermedi. Ancak MHP içinde başını Meral Akşener'in çektiği isyan Bahçeli'yi AK Parti ve Erdoğan'a yaklaşmak zorunda bıraktı. Bahçeli'nin yukarıda aktardığımız anayasa değişikliği teklifi ise Erdoğan için çok cazip bir öneri oldu. Sonuç olarak, Erdoğan-Bahçeli ve AK Parti-MHP yakınlaşması karşılıklı ihtiyaçlardan meydana gelmiş bir ittifak oldu.

MHP'yi ve kendi deyimiyle "Türk Sağ"ı'nı yakından izleyen bir başka isim, araştırmacı yazar Tarık Çelenk de Erdoğan-Bahçeli ilişkisinin ideolojik yakınlıktan ziyade karşılıklı konjonktürel çıkarılara dayalı bir ilişki olduğu değerlendirmesini yapıyor.⁽¹¹⁾ Çelenk, Bahçeli'nin Cumhuriyet sürecinde benimsediği söylemin güvenlik bürokrasisinin Kürt meselesi karşısındaki kaygılarını yansıttığının da altını çiziyor.

MHP'yi yakından izleyen gazeteci yazar Kemal Can da Tarık Çelenk'in görüşünü şu sözlerle paylaşıyor: "Erdoğan yeni ittifakın siyasal desteğini tamam etmekle, sürdürmekle sorumlu. Bahçeli ise bu ittifakın ideolojik kalkanını tamamlamak ve öncelikli olarak devlet nezdinde meşruiyetini (kabulünü) sağlamakta görevli".⁽¹²⁾

(10) Avni Özgürel ile 29 Haziran 2021 tarihli görüşme.

(11) Tarık Çelenk ile 30 Haziran 2021 tarihli görüşme.

(12) Kemal Can, <https://birikimdergisi.com/haftalik/10559/erdogan-bahceli-farki-anlama-kilavuzu#.ftn1>

The closure case brought against HDP is perhaps the best summary of MHP's role and function within the People's Alliance.⁽¹³⁾

When Bahçeli first declared the necessity of shutting down HDP, in December 2000, he is known to repeat the same phrases, almost verbatim, in both his Parliamentary group speeches as well as on social media. Phrases such as the “*HDP must be shut down, never to be opened again. No party based on ethnic separatism and terrorism must be allowed to be established. Fighting poisonous vermin is a wonderful way of serving national honour. Fighting separatism gloriously serves our future*”.⁽¹⁴⁾

Although President Erdoğan didn't respond in kind to Bahçeli's statements, the AK Party Deputy Chair Numan Kurtulmuş said the following in a TV program when asked about Bahçeli's words: “*In Turkey, party closures have never resulted in much good*”.⁽¹⁵⁾

Despite the AK Party's reaction to the closure of HDP as represented by these words, neither Erdoğan nor Bahçeli said anything in answer to Kurtulmuş. However, the Constitutional Court also became the target of Bahçeli's harsh attitude. When, on the 17th of March 2021 the Constitutional Court accepted the criminal charges brought by the Supreme Court of Appeals Chief Prosecutor's Office to shut down HDP, Bahçeli said, “*the closure of the Constitutional Court is as much a priority as the closure of HDP*”.⁽¹⁶⁾

(13) The Chief Public Prosecutor of the Court of Cassation Bekir Şahin brought a case of permanent closure against HDP for “intending to disrupt and destroy the indivisible unity of the state with its territory and its nation” and of political ban against 687 members, including co-chairs of the party Mithat Sancar and Pervin Buldan. The indictment was sent to the Constitutional Court on 17 March 2021. President of the Constitutional Court Zühtü Arslan appointed a rapporteur to prepare a first survey report for the indictment on 19 March. The General Assembly of the Constitutional Court gave a first examination to the case on 31 March and identifying procedural failures in the indictment, they ruled to send the appeal back to the Court of Cassation Prosecutor's Office. On 15 April the Constitutional Court sent the detailed ruling to the Court of Cassation. After having investigated, Chief Prosecutor Bekir Şahin sent the indictment to the Supreme Court once again. This time, the rapporteur asked for the indictment to be accepted. On 21 June, the Supreme Court unanimously accepted the indictment and so the closure case against the HDP began.

(14) <https://mhp.org.tr/htmldocs/mhp/4748/mhp/index.html>

(15) <https://web.archive.org/web/20210320180404/https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kurtulmustan-hdpnin-kapatilmasi-cagrisina-yanit-1798811>

(16) <http://mhp.org.tr/htmldocs/mhp/4796/mhp/index.html>

MHP'nin Cumhur İttifakı içindeki rolü ve işlevini güncel olarak eni iyi gösteren örnek HDP'ye açılan kapatma davası oldu.⁽¹³⁾

Bahçeli, HDP'nin kapatılması gerektiğini ortaya attığı Aralık 2020'den bu yana gerek Parlamentoda yaptığı grup toplantısı konuşmalarında gerekse sosyal medya mesajlarında sürekli şu cümleleri adeta “*copy-paste*” yöntemiyle tekrar ediyor: “*HDP açılmamak üzere kapatılmalıdır. Etnik bölücülüğü ve terörü referans alan hiçbir parti kuruluşuna da müsaade edilmemelidir. Zehirli haşeratla mücadele milli haysiyete muhteşem hizmettir. Bölücülükle mücadele istiklalimize onur verici destektir*”.⁽¹⁴⁾

Bahçeli'nin bu tutumuna karşı Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan aynı netlikte bir tavır gelmemesine rağmen AK Parti Genel Başkan Vekili Numan Kurtulmuş, katıldığı bir TV programında Bahçeli'nin sözleriyle ilgili bir sorun üzerine, “*Parti kapatmalarının Türkiye'de olumlu sonuçları görülmedi*” cevabını verdi.⁽¹⁵⁾

HDP'nin kapatılmasına yönelik olarak AK Parti'den böyle bir tepki gelmesine rağmen ne Erdoğan Kurtulmuş'un sözlerini düzeltme gereği duydu ne de Bahçeli Kurtulmuş'a tepki gösterme ihtiyacı hissetti. Ancak Bahçeli'nin sert tutumundan Anayasa Mahkemesi de nasibini aldı. 17 Mart 2021'de Anayasa Mahkemesi'nin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın HDP'nin kapatılma talebiyle sunduğu iddianameyi iade etmesinin ardından Bahçeli, yaptığı açıklamada “*HDP'nin kapatılması kadar Anayasa Mahkemesi'nin de kapanması artık ertelenemez bir hedef olmalıdır*” dedi.⁽¹⁶⁾

(13) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Bekir Şahin tarafından “Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve ortadan kaldırmayı amaçladığı” gerekçesiyle HDP'nin temelli kapatılması ve partinin eş genel başkanları Mithat Sancar ve Pervin Buldan'ın da bulunduğu 687 üyeye siyasi yasak getirilmesi talep edildi. İddianame, 17 Mart 2021'de Anayasa Mahkemesi'ne gönderildi. Davada Anayasa Mahkemesi Başkanı Zühtü Arslan, 19 Mart'ta iddianame üzerinde ilk inceleme raporunun düzenlenmesi için bir raporör görevlendirdi. Davanın ilk incelemesini 31 Mart'ta yapan Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu iddianamede usul eksiklikleri tespit ettiklerini belirterek, başvurunun Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına iadesine karar verdi. 15 Nisan'da Anayasa Mahkemesi, gerekçeli kararı Yargıtay'a gönderdi. İncelemesini tamamlayan Başsavcı Bekir Şahin, iddianameyi tekrar Anayasa Mahkemesi'ne gönderdi. Raporör bu kez iddianamenin kabulünü istedi. Anayasa Mahkemesi 21 Haziran'da iddianameyi oy birliğiyle kabul etti ve böylece HDP'ye kapatma davası başlamış oldu.

(14) <https://mhp.org.tr/htmldocs/mhp/4748/mhp/index.html>

(15) <https://web.archive.org/web/20210320180404/https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kurtulmustan-hdpnin-kapatilmasi-cagrisina-yanit-1798811>

(16) <http://mhp.org.tr/htmldocs/mhp/4796/mhp/index.html>

In response to his statement, Bahçeli was harshly criticized by the opposition, and the AK Party Deputy President of Electoral Affairs Samir Altunkaynak defended the Constitutional Court with the following:

“attacking the Constitutional Court after each and every decision with unlawful methods is to ignore Turkey’s legal system. The protection of the law is a guarantee for the integrity and existence of this country. The decisions of the Constitutional Court in the last few years in particular have been the crowning achievements of law”⁽¹⁷⁾

Although his counterparts in MHP reacted to Altunkaynak’s words, President Erdoğan kept his silence.

Since the failure of the resolution process in 2015, despite President Erdoğan’s harsh attitude regarding the Kurdish issue, the AK Party never voiced a demand for closing down HDP, the Parliamentary representative of Kurdish politics. There may be two explanations for Bahçeli’s insistence on this point. The first is that as Avni Özgürel said, President Erdoğan might be getting Bahçeli to say the things he doesn’t want to say himself.⁽¹⁸⁾ If Erdoğan were to voice a demand for the closure of HDP, this would alienate the Kurdish electorate from the AK Party. However, for a politician like Bahçeli, who has no Kurdish support, and expects none, such a harsh attitude has no cost at all. Quite the contrary, Bahçeli’s discourse is sure to maintain or even attract the support of those nationalists who oppose the political resolution of the Kurdish issue, since MHP is a political party which staunchly defends a sectarian attitude regarding the Kurdish issue. For Erdoğan and the AK Party, the closure of HDP might be of benefit them in the next elections, especially considering the allocation of parliamentary seats. In the Eastern and South-eastern provinces which is dominated by the Kurdish population, and where support for HDP is high, the AK Party is the only political party other than HDP which maintains a political existence and support to some degree. If HDP were to not run in the elections, even if HDP’s electorate doesn’t support the AK Party, the AK Party would be in a position to win a great number of parliamentary seats in these provinces solely through the support of its own electorate. Perhaps this possibility facilitates a collaboration of sorts between Erdoğan and Bahçeli in order to shut down HDP.

(17) <https://twitter.com/samiraltunkayna/status/1377271123763662860>

(18) Interview with Avni Özgürel dated 29 June 2021.

Bahçeli’nin bu sözlerine muhalefet partilerinden sert eleştiriler gelirken, AK Parti Seçim İşleri Başkan Yardımcısı Samir Altunkaynak da Anayasa Mahkemesi’ni şu sözlerle savundu:

“Anayasa Mahkemesi’ne her karar sonrası hukuki olmayan yaklaşımlarla saldırmak en başta bu ülkenin hukuk sistemini yok saymaktır. Hukuk güvenliği bu ülkenin birliğinin ve varlığının en esaslı teminatıdır. Anayasa Mahkemesi’nin özellikle son yıllarda verdiği kararlar ile hukuku taçlandığı bir hakikattir.”⁽¹⁷⁾

Altunkaynak’ın bu sözleri MHP’li mevkidaşları tarafından tepkiyle karşılanırsa da Cumhurbaşkanı Erdoğan sessizliğini korudu.

Çözüm sürecinin akamete uğradığı 2015’ten bu yana Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Kürt meselesi konusundaki sert tutumuna rağmen, Kürt siyasetinin Parlamento-daki temsilcisi olan HDP’ye yönelik bir kapatma davası fikri günümüze kadar AK Parti çevrelerinde yüksek sesle dile getirilen bir talep olmadı. Bahçeli’nin bu konuyu ısrarla ve çok sert bir üslupla dile getirmesinin iki anlamı olabilir. Birincisi, Avni Özgürel’in dediği gibi Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın kendisinin söylemek istemediği şeyleri Bahçeli’ye söyletiyor olmasının bir tezahürü olabilir.⁽¹⁸⁾ Erdoğan’ın HDP’nin kapatılması gerektiğini yüksek sesle dile getirmesi, AK Parti’nin Kürt seçmeninde tepki doğurur. Oysa Bahçeli gibi Kürt seçmenden oy alamayan ve böyle bir beklentisi de olmayan bir siyasetçi için bu sert tutum hiçbir şey kaybettirmez. Tam tersine Bahçeli’nin söylemini, Kürt meselesinde güvenlikçi politikaları sonuna kadar savunan bir parti olarak MHP için Kürt meselesi ve çözüm sürecine yönelik tepkisel tutum sahibi milliyetçi oyları kendisine çekecek ya da kendisinde tutacak bir tavır olarak değerlendirebiliriz. Erdoğan ve AK Parti için ise HDP’nin kapatılması gelecek seçimlerde özellikle Parlamentodaki sandalye sayısı açısından önemli bir avantaj doğurabilir. Kürt nüfusun ve HDP oylarının yoğun olduğu Doğu ve Güneydoğu illerinde HDP dışında varlığını ve belli bir düzeyde oy oranını koruyan tek parti AK Parti. HDP’nin seçime katılmaması halinde, HDP seçmeni AK Parti’ye oy vermese bile AK Parti sadece kendi seçmeninin desteğiyle bu illerde çok ciddi sayıda milletvekili kazanabilir. Bu ihtimal, Erdoğan ile Bahçeli arasında HDP’nin kapatılmasına yönelik bir tür işbirliği anlamı taşıyor olabilir.

(17) <https://twitter.com/samiraltunkayna/status/1377271123763662860>

(18) Avni Özgürel ile 29 Haziran 2021 tarihli görüşme.

The second explanation is that MHP and Bahçeli are keeping the tensions around the Kurdish issue as high as possible so that the AK Party and Erdoğan have no way of returning to a resolution process. Tarık Çelenk says that as the spokesperson of those sections of the bureaucracy who defend the full-scale utilization of sectarian policies on the Kurdish issue, Bahçeli is insistent on shutting down HDP in order to prevent another resolution process from becoming a possibility.⁽¹⁹⁾

Neither explanation bodes well for a new resolution process on the Kurdish issue. The first explanation posits that Erdoğan has his eye on the potential parliamentary seats to be won by HDP in the next general elections; this certainly isn't conducive to a new resolution process. According to the other explanation, Bahçeli is insisting on shutting down HDP in order to prevent a new resolution process from taking place; this means not only that the AK Party-MHP alliance will continue for the foreseeable future, but also that the harsh sectarian policies concerning the Kurdish issue will remain.

This state of affairs brings us to the question of what will happen to the AK Party-MHP alliance if President Erdoğan signals a new resolution process as a result of both internal and external pressures, something we will discuss in the final section below.

THE FUTURE OF AK PARTY-MHP RELATIONS IN A POTENTIAL RESOLUTION PROCESS

Today, in mid-2021, a potential resolution process in the context of the Kurdish issue is not on the agenda for the ruling power nor the general public. However, journalist Avni Özgürel, known for his proximity to President Erdoğan and also a close observer of MHP, said the following remarkable words in the interview we conducted.⁽²⁰⁾ Özgürel stated that it was clear the US support to PYD for an autonomous Kurdish region in Northern Syria would continue during President Biden's term, as well, and that the Turkish state has already carried out a situational analysis on this matter. According to Özgürel, Turkey will take some important steps in the coming months in the framework of this analysis. Özgürel said that

(19) Interview with Tarık Çelenk dated 30 June 2021.

(20) Interview with Avni Özgürel dated 29 June 2021.

İkinci ihtimal ise MHP ve Bahçeli'nin, AK Parti ve Erdoğan'ın Kürt meselesinde yeniden çözüm sürecine dönme ihtimalini sıfıra indirmek için Kürt meselesinde gerilimin mümkün olduğunca artırılmasına çalışıyor olmasıdır. Tarık Çelenk, bürokrasi içinde Kürt meselesinde güvenlikçi politikaların sonuna kadar uygulanmasından yana olan kesimlerin sözcüsü olarak Bahçeli'nin herhangi bir çözüm süreci ihtimalinin tekrar gündeme gelmesine engel olmak amacıyla HDP'nin kapatılması konusunda ısrarlı olduğuna dikkat çekiyor.⁽¹⁹⁾

Yukarıda ifade ettiğimiz her iki senaryo da Kürt meselesinde yeni bir çözüm süreci açısından iyimser bir tablo sunmuyor. İlk senaryodaki gibi, Erdoğan'ın ilk genel seçimlerde HDP'nin parlamentoda alabileceği sandalyelerin önemli bir kısmının AK Parti'ye geleceğini öngörüyor olması çözüm süreci ihtimali açısından olumlu gelişmelerin habercisi değil. İkinci senaryodaki, Bahçeli'nin yeni bir çözüm süreci ihtimalini sınırlamak amacıyla HDP'nin kapatılması konusundaki ısrarı ise AK Parti-MHP ittifakının görünür bir gelecekte varlığını sürdürmesini sağlayacak olsa da bu Kürt meselesinde katı, güvenlikçi politikaların süreceği anlamına geliyor.

Bu tablo bize aşağıdaki son bölümde ele alacağımız, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın iç ve dış koşulların baskısıyla yeni bir çözüm sürecinin kapısını aralayacağı koşullarda AK Parti-MHP ittifakının geleceğinin ne olacağı sorusuna götürüyor.

OLASI BİR ÇÖZÜM SÜRECİNDE AK PARTİ-MHP İLİŞKİLERİNİN GELECEĞİ

2021 yılının ortalarına geldiğimiz bugünlerde kamuoyunda Kürt meselesinde yeni bir çözüm süreci olasılığı siyasi iktidarın ve kamuoyunun gündeminde değil. Ancak Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yakınlığıyla bilinen ve MHP'yi de yakından izleyen gazeteci Avni Özgürel kendisiyle yaptığımız görüşmede çarpıcı bir iddia ortaya attı.⁽²⁰⁾ ABD'nin özellikle Kuzey Suriye'de otonom bir Kürt bölgesi için PYD'ye verdiği desteğin Başkan Biden döneminde de ısrarla süreceğinin açık olduğunu ifade eden Özgürel, Türkiye devletinin bu çerçevede bir durum analizi yapmak zorunda olduğunu ve bu analizin de yapılmış olduğunu iddia ediyor. Özgürel'e göre, bu analiz çerçevesinde önümüzdeki aylarda Türkiye tarafından önemli adımlar atılacak. Bu adımların Irak Kürt

(19) Tarık Çelenk ile 30 Haziran 2021 tarihli görüşme.

(20) Avni Özgürel ile 29 Haziran 2021 tarihli görüşme.

these steps would target the Iraqi Kurdistan Regional Government (IKRG), that the KDP (Kurdistan Democratic Party) would play a key role in this, and that the Patriotic Union of Kurdistan, led by the Talabani family, would respond favourably to Turkey's steps. Özgürel didn't go into detail about the next steps that Turkey is going to take. However, he did say that the goal is to secure and further the political power and influence of the KDP and the IKRG in Northern Syria. In this way, instead of an autonomous zone in Northern Syria under the absolute rule of the PYD, a pluralist government more responsive to Turkey's security sensibilities is expected to come into power.

If the scenario outlined by Avni Özgürel materialises, the attitude of MHP and Bahçeli would become an important issue. Özgürel predicts that MHP and Bahçeli won't display serious resistance to a state Project approved by the security bureaucracy. Of course, things need to be formulated in a particular way so that they are acceptable to both MHP's own ranks and to its constituency. Özgürel claims that in this regard, it is not difficult for Erdoğan to formulate a discourse that is acceptable to MHP's constituency. Avni Özgürel says that with its public support on the decline, MHP will not resist to the realisation of a project already approved by the state, and he underlines the influence that Erdoğan has over MHP.

No matter what its motivation and particular form might be, MHP's attitude to anything that might be interpreted by the public as a new resolution process and the future of the AK Party-MHP alliance depends on the decisions that the two parties will make with regard to their own political benefit.

For President Erdoğan, his close relations with the MHP, which became institutionalized through the People's Alliance, currently mean a loss of electoral support. Although the AK Party received 63% of the total votes cast in the 1st of November 2015 elections, in the 16th of April 2017 Presidential System of Government referendum, that was supported by MHP, the AK Party received only 51.5% of the public's support. In the general elections of the 24th of June 2018, the AK Party received 41% of the vote and MHP 11%, adding up to a total of 52%. This is a dire situation, especially for President Erdoğan. Considering they only received 49% of the vote in the 1st of November 2015 elections, it is clear that for the AK Party and Erdoğan, the alliance with MHP didn't bring about the results they were hoping for. Even though this is a less-than-ideal situation, it means that both President Erdoğan and the AK Party are looking for another solution, it is difficult to say the same for MHP, where election results are concerned. MHP received 11% of the vote in the 2018 general elections and in the local elections the following year, MHP had more success than the AK Party. The AK Party lost the mayorship in important

Bölgesel Yönetimi'ne (IKBY) yönelik olarak atılacağını belirten Özgürel, KDP'nin (Kürdistan Demokrat Partisi) bu konuda anahtar bir rol oynayacağını, Talabani ailesinin yönetimindeki KYB'nin de (Kürdistan Yurtseverler Birliği) Türkiye'nin atacağı adımlara olumlu yönde karşılık vereceğini ifade ediyor. Özgürel, Türkiye'nin atacağı adımlar konusunda ayrıntılı bilgi vermektan kaçınıyor. Bununla birlikte Özgürel, Kuzey Suriye'de KDP'nin ve IKBY yönetiminin siyasi gücünün ve etkinliğinin artmasına yönelik adımlar atılmasının hedeflendiğini belirtiyor. Böylece Kuzey Suriye'de PYD'nin mutlak egemenliğinde bir otonom bölge oluşması yerine, çoğulcu ve Türkiye'nin güvenlik hassasiyetlerine daha duyarlı bir yönetim kurulmasının önünün açılması hedefleniyor.

Avni Özgürel'in çizdiği bu senaryonun gerçekleşmesi halinde MHP ve Bahçeli'nin tutumunun ne olacağı önemli bir soru işareti olarak öne çıkıyor. Özgürel, MHP'nin ve Bahçeli'nin, güvenlik bürokrasisinin onayının alındığı bir devlet projesi olarak hayata geçirilecek adımlar konusunda ciddi bir direnç göstermeyeceğini öngörüyor. Elbette MHP kadrolarının ve tabanının kabul edeceği bir format ihtiyacı öne çıkıyor. Özgürel, Erdoğan'ın bu bağlamda MHP tabanının sindirebileceği bir söylem inşa etmesinin çok zor olmadığını belirtiyor. Oy oranı düşmekte olan MHP'nin, devlet içinde kabul görmüş olan bir senaryonun hayata geçirilmesine karşı direnç göstermeyeceğini belirten Avni Özgürel, Erdoğan'ın MHP üzerindeki ağırlığına dikkat çekiyor.

Gerekçesi ve içeriği ne olursa olsun, kamuoyunda yeni bir çözüm süreci olarak algılanacak bir gelişme karşısında MHP'nin alacağı tutum ve buna bağlı olarak da AK Parti-MHP ittifakının geleceği, şüphesiz her iki partinin de kendi siyasi çıkarlarını gözetenerek vereceği kararlara bağlı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan için MHP ile önce yakınlaşma ve ardından Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi referandumunda ancak yüzde 51,5 halk desteği alabildi. 24 Haziran 2018 genel seçimlerinde ise AK Parti yüzde 41, MHP ise yüzde 11 oy oranıyla toplamda yüzde 52 gibi bir oy oranına ancak ulaşabildi. Bu tablo öncelikle Cumhurbaşkanı Erdoğan açısından vahim bir tablo. 1 Kasım 2015 seçimlerindeki yüzde 49 civarındaki oy oranı düşünüldüğünde AK Parti ve Erdoğan için MHP ile ittifakın parlak bir tablo ortaya çıkarmadığı aşikâr.

Cumhurbaşkanı Erdoğan ve AK Parti açısından bu tablo farklı arayışları gündeme getirirse de MHP açısından seçim sonuçlarına bakarak aynı şeyi söylemek kolay değil. 2018 genel seçimlerinde yüzde 11 oy alan MHP bir yıl sonra Mart 2019'da

cities such as Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Adana and Mersin, in 8 provinces that were formerly governed by the AK Party, the municipalities were taken over by MHP.⁽²¹⁾

Under these circumstances, it is understandable that MHP would want to protect the status quo regarding the People's Alliance, just as it is understandable that the AK Party would look for a new solution. This is the light in which we might understand President Erdoğan's efforts to include the Good Party and the Felicity Party, right-wing members of the Nation Alliance, in his People's Alliance. However, neither the Good Party nor the Felicity Party has responded favourably to Erdoğan's overtures. Erdoğan's attempt to consolidate the People's Alliance with other right-wing parties rather than dismantling it might be interpreted as an attempt to find a resolution for MHP's insufficiency. However, since his invitation was not answered by either party, it appears that Erdoğan must explore other avenues in order to regain his former support, at least for the time being. Let us keep in mind that Erdoğan and the AK Party experienced the most resounding electoral successes of their 19 years in politics when they promised democratisation and a resolution process, and when public hope for such efforts were high in response to those promises. As such, it wouldn't be overly optimistic to expect a return to such initiatives in the coming period. However, it is not possible to foresee yet what form or methods such an initiative would assume.

yapılan yerel seçimlerde de AK Parti'ye göre daha başarılı sonuçlar aldı. AK Parti, Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Adana ve Mersin gibi önemli şehirlerin belediye başkanlıklarını kaybederken, 8 ilde daha önce AK Parti tarafından yönetilen belediyeler MHP'ye geçti.⁽²¹⁾

Bu şartlar altında MHP'nin Cumhuriyet İttifakı'ndaki statükoyu korumaya çalışması ne kadar anlaşılabilir ise AK Parti'nin yeni arayışlara girmesi de o kadar anlaşılabilir bir durum. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Millet İttifakı'nın sağ kanadında yer alan İYİ Parti ve Saadet Partisi'ni Cumhuriyet İttifakı'na sokma çabasını da bu çerçevede değerlendirebiliriz. Ancak ne İYİ Parti'den ne de Saadet Partisi'nden Erdoğan'a bu konuda olumlu bir yanıt gelmiş değil. Erdoğan'ın Cumhuriyet İttifakı'nı bozmak yerine onu diğer sağ partilerle tahkim etmeye çalışması, MHP ile ittifakın yetersizliğine karşı bir çözüm arayışı olarak okunabilir. Ancak bu konuda olumlu bir karşılık görmeyen Erdoğan için geçmişte ulaştığı oy oranlarına ulaşabilmesi için farklı arayışlara girmekten başka bir çözüm şimdilik görünmüyor. Erdoğan ve AK Parti'nin 19 yıllık siyasi tarihinde yakaladığı en önemli seçim başarılarının demokratikleşme ve çözüm süreci vaatlerinin gündemde olduğu, kamuoyunda da bu yöndeki umutların güçlü olduğu dönemler olduğu hatırlandığında önümüzdeki dönemde bu yönde bir arayışın yeniden gündeme gelebileceğini düşünmek aşırı bir iyimserlik olmaz. Ancak elbette bunun yönteminin ve içeriğinin ne olacağını bugünden öngörmek de mümkün değil.

(21) <https://www.ysk.gov.tr/tr/31-mart-2019-mahalli-i-CC%87dareler-secimi/77916>

(21) <https://www.ysk.gov.tr/tr/31-mart-2019-mahalli-i-CC%87dareler-secimi/77916>

CONCLUSION

We may divide AK Party-MHP relations broadly under two distinct periods. From 2001-2002, when the AK Party was first founded and came into power on the 15th of July 2016, relations were often tense between the two political parties, with occasional moments of particularly high tension. MHP staunchly opposed the AK Party's policies and discourse regarding EU relations, democratisation and the resolution of the Kurdish issue. At times when serious crises in domestic politics took place, however, MHP displayed a different attitude. Most notably is the process that led to the election of Abdullah Gül as President. In the second period, that began with the military coup attempt of the 15th of July, the AK Party and MHP gradually became closer, and this close relationship eventually became formalised as the People's Alliance. This partnership has had a remarkable influence on the last five years of Turkish politics, and whilst MHP benefited from it, the same cannot be said for the AK Party. Compared to elections in the past, the AK Party has performed poorly in each and every election when it ran as part of the People's Alliance, and such, the alliance has become a risky endeavour for the AK Party.

Within the People's Alliance, the AK Party gradually came into agreement with MHP on issues such as EU relations, democratisation and the resolution of the Kurdish issue on the level of policies and discourse, despite disagreeing in the past. The resolution process was shelved, sectarian policies were adopted with regard to the Kurdish issue, important ground was lost in democratisation and human rights, and judicial bodies became extremely problematic. Rather than find a middle ground between the two parties, the AK Party repositioned itself next to MHP. Considering the AK Party's poor electoral performance in the last few years, it doesn't seem possible for President Erdoğan and the AK Party to maintain the alliance as it stands until the next elections.

SONUÇ

AK Parti ve MHP ilişkilerini genel olarak iki döneme ayırabiliriz. AK Parti'nin kuruluşu ve iktidara geldiği 2001-2002 döneminden 15 Temmuz 2016'ya kadar olan dönemde, iki parti arasındaki ilişkiler zaman zaman gerginlik dozu yükselen gerilimli bir şekilde sürdü. AK Parti'nin AB ile ilişkiler, demokratikleşme ve Kürt meselesine çözüm süreci gibi başlıklar altındaki politikalarına ve söylemlerine MHP'den sert bir muhalefet geldi. Öte yandan bu dönemde iç siyasette ciddi krizler yaşandığında ise MHP'nin tavrı farklılaştı. Bunun en çarpıcı örneği Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanı seçilmesiyle sonuçlanan süreç oldu. 15 Temmuz Askeri Darbe Girişimi'yle başlayan ikinci dönemde ise AK Parti ve MHP'nin birbirilerine aşamalı bir şekilde yakınlaştı ve bu yakınlaşma Cumhurbaşkanlığı İttifakı çatısı altında bir tür "kader ortaklığı"na dönüştü. Türkiye siyasetinin son beş yılına damga vuran bu "ortaklık" günümüz itibarıyla MHP için kârlı bir ortaklık özelliği taşısa da AK Parti için aynı şeyi söylemek mümkün değil. Cumhurbaşkanlığı İttifakı ile girdiği her seçimde geçmişe göre başarısız sonuçlar alan AK Parti için Cumhurbaşkanlığı İttifakı geleceğe dair önemli riskler barındırıyor.

Cumhurbaşkanlığı İttifakı sürecinde AK Parti, geçmişte MHP ile en çok karşı karşıya kaldığı AB ile ilişkiler, demokratikleşme, Kürt meselesi ve çözüm süreci gibi başlıklarda, söylem ve politika düzeyinde gittikçe yakınlaştı. Çözüm süreci rafa kalktı; Kürt meselesinde güvenlikçi politikalar birincil seçenek olarak öne çıktı; demokratikleşme ve insan hakları konusunda ciddi gerilemeler yaşandı; yargı kurumları ciddi bir sorun ve şikâyet konusu haline geldi. AK Parti-MHP yakınlaşması, bir "orta noktada buluşma" değil de AK Parti'nin MHP'ye yakınlaşması şeklinde oldu. Buna geçmişe göre başarısız sayılabilecek seçim sonuçları da eklenince AK Parti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan için bu ittifakı bir sonraki seçimlere kadar aynı şekilde devam ettirmek mümkün görünmüyor.

Erdoğan's attempts to consolidate the People's Alliance with other right-wing parties such as the Good Party and the Felicity Party, and thus turn it into a wider right-wing alliance, appear to have failed for the time being. As such, Erdoğan and the AK Party have one final recourse. Normalising the EU process, democratisation and human rights reforms, and a political resolution to the Kurdish issue. Should this path be taken, the AK Party-MHP relationship would either be terminated, or redefined. A considerable advantage for MHP is that the People's Alliance is not a coalition. There is no minister from the MHP in Erdoğan's government. In other words, MHP is not represented in the executive body under Erdoğan's presidency. Therefore, MHP may continue to support Erdoğan. Unless snap elections are called, President Erdoğan may well continue to look for another way of keeping himself and his party in power in the next parliamentary and presidential elections in November 2023 without alienating the MHP.

Erdoğan'ın Cumhuriyet İttifakı'nın zaafalarını, bu ittifakı İYİ Parti ve Saadet Partisi gibi sağ kesimin diğer partileriyle tahkim ederek geniş bir sağ ittifak haline getirme çabası şimdilik sonuçsuz kalmış gibi görünüyor. Böyle olunca, Erdoğan ve AK Parti'nin önünde diğer seçenek ön plana çıkıyor. Yani AB sürecinin normalleştiği, demokratikleşme ve insan hakları alanında reformların gündeme geldiği, Kürt meselesinde şiddet dışı çözümlerin yeniden devreye girdiği bu seçenek, AK Parti-MHP ilişkilerinin kopması ya da yeniden tanımlanmasıyla sonuçlanacaktır. MHP'nin bu seçenekte en önemli avantajı Cumhuriyet İttifakı'nın bir koalisyon olmamasıdır. Erdoğan'ın hükümetinde MHP kökenli bir bakan yer almıyor. Bir başka deyişle Erdoğan başkanlığındaki yürütme gücünde MHP temsil edilmiyor. Bu nedenle MHP'nin Erdoğan'a desteğinin sürececek olması da mümkün. Sonuçta, herhangi bir erken seçim kararı alınmadığı sürece, Kasım 2023'te yapılacak parlamento ve cumhurbaşkanlığı seçimlerine kadar Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın MHP'yi karşısına almadan da gelecek seçimlerde kendisinin ve partisinin iktidarda kalmasını sağlayacağını öngördüğü yeni siyasi arayışlara girmesi mümkün görünüyor.

REFERENCES

- **Semih Yalçın**, *A Life Dedicated to the Cause*, Berikan Yayınları, 2019.
- **Semih Yalçın**, *The Executive Presidency and Devlet Bahçeli*, Berikan Yayınları, 2019.
- **Burak Bilgehan Özpek**, *The MHP Report, Daktilo1984 Research Group Political Party Analyses 2021*. <https://daktilo1984.com/wp-content/uploads/MHP-RAPORU.pdf>
- **Emrah Aslan**, *The Good Party Report, Daktilo1984 Research Group Political Party Analyses 2020*. <https://daktilo1984.com/intelligence/siyasi-parti-inceleme-raporlari-iyi-parti/>
- **Hatem Ete**, *Erdoğan and the AK Party's Journeys in Power*, perspektifonline.com. <https://www.perspektif.online/erdogan-ve-ak-partinin-iktidar-seruveni-2/>
- **Hatem Ete**, *Erdoğan and the Reforms*, perspektifonline.com. <https://www.perspektif.online/erdoganin-reformla-sinav-2/>
- **Vahap Coşkun**, *AK Party Between the Need for Reforms and its Obligations to the MHP*, perspektifonline.com. <https://www.perspektif.online/reform-mecburiyeti-ve-mhp-esareti-arasinda-ak-parti/>
- **Turgay Uzun**, *The Youth With the Hard Gaze: The 'Idealist Nationalists'*, perspektifonline.com. <https://www.perspektif.online/sert-bakisli-gencler-ulkuculer/>
- **Kemal Can**, *A Guide to Understanding the Difference between Erdoğan and Bahçeli*, birikimdergisi.com. <https://birikimdergisi.com/haftalik/10559/erdogan-bahceli-farki-anlama-kilavuzu>
- **Menderes Çınar**, *AK Party's Seventh Congress*, birikimdergisi.com. <https://birikimdergisi.com/haftalik/10536/akpnin-7-kongresi>
- **Ferda Balancar**, Interview with Avni Özgürel dated 29 June 2021.
- **Ferda Balancar**, Interview with Tarık Çelenk dated 30 June 2021.
- **Ferda Balancar**, *The Coup Attempt of 15 July and the Resolution Process*, DPI Report, March 2017.

KAYNAKÇA

- **Semih Yalçın**, *Davaya Adanmış Bir Ömür*, Berikan Yayınları, 2019.
- **Semih Yalçın**, *Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Devlet Bahçeli*, Berikan Yayınları, 2019.
- **Burak Bilgehan Özpek**, *MHP Raporu, Daktilo1984 Araştırma Grubu Siyasi Parti İncelemeleri*, 2021. <https://daktilo1984.com/wp-content/uploads/MHP-RAPORU.pdf>
- **Emrah Aslan**, *İYİ Parti Raporu, Daktilo1984 Araştırma Grubu Siyasi Parti İncelemeleri*, 2020. <https://daktilo1984.com/intelligence/siyasi-parti-inceleme-raporlari-iyi-parti/>
- **Hatem Ete**, *Erdoğan ve AK Parti'nin İktidar Serüveni*, perspektifonline.com. <https://www.perspektif.online/erdogan-ve-ak-partinin-iktidar-seruveni-2/>
- **Hatem Ete**, *Erdoğan'ın Reformla Sınavı*, perspektifonline.com. <https://www.perspektif.online/erdoganin-reformla-sinav-2/>
- **Vahap Coşkun**, *Reform Mecburiyeti ve MHP Esareti Arasında AK Parti*, perspektifonline.com. <https://www.perspektif.online/reform-mecburiyeti-ve-mhp-esareti-arasinda-ak-parti/>
- **Turgay Uzun**, *Sert Bakışlı Gençler: 'Ülkücüler'*, perspektifonline.com. <https://www.perspektif.online/sert-bakisli-gencler-ulkuculer/>
- **Kemal Can**, *Erdoğan-Bahçeli: Farkı Anlama Kılavuzu*, birikimdergisi.com. <https://birikimdergisi.com/haftalik/10559/erdogan-bahceli-farki-anlama-kilavuzu>
- **Menderes Çınar**, *AKP'nin 7. Kongresi*, birikimdergisi.com. <https://birikimdergisi.com/haftalik/10536/akpnin-7-kongresi>
- **Ferda Balancar**, Avni Özgürel ile 29 Haziran 2021 tarihli görüşme.
- **Ferda Balancar**, Tarık Çelenk ile 30 Haziran 2021 tarihli görüşme.
- **Ferda Balancar**, *15 Temmuz Darbe Girişimi ve Çözüm Süreci*, DPI Raporu, Mart 2017.

DPI AIMS AND OBJECTIVES

Aims and objectives of DPI include:

- To contribute to broadening bases and providing new platforms for discussion on establishing a structured public dialogue on peace and democracy building.
- To provide opportunities, in which different parties are able to draw on comparative studies, analyse and compare various mechanisms used to achieve positive results in similar cases.
- To create an atmosphere whereby different parties share knowledge, ideas, concerns, suggestions and challenges facing the development of a democratic solution in Turkey and the wider region.
- To support, and to strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers.
- To identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence democracy-building.
- Promote and protect human rights regardless of race, colour, sex, language, religion, political persuasion or other belief or opinion.

DPI aims to foster an environment in which different parties share information, ideas, knowledge and concerns connected to the development of democratic solutions and outcomes. Our work supports the development of a pluralistic political arena capable of generating consensus and ownership over work on key issues surrounding democratic solutions at political and local levels.

We focus on providing expertise and practical frameworks to encourage stronger public debates and involvements in promoting peace and democracy building internationally. Within this context DPI aims to contribute to the establishment of a structured public dialogue on peace and democratic advancement, as well as to widen and create new existing platforms for discussions on peace and democracy building. In order to achieve this we seek to encourage an environment of inclusive, frank, structured discussions whereby different parties are in the position to openly share knowledge, concerns and suggestions for democracy building and strengthening across multiple levels.

DPI's objective throughout this process is to identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence the process of finding democratic solutions. DPI also aims to support and strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers through its projects and output. Comparative studies of relevant situations are seen as an effective tool for ensuring that the mistakes of others are not repeated or perpetuated. Therefore we see comparative analysis of models of peace and democracy building to be central to the achievement of our aims and objectives.

DEMOKRATİK GELİŞİM ENSTİTÜSÜ'NÜN AMAÇLARI VE HEDEFLERİ

DPI'nın amaçları ve hedefleri:

- Barışın ve demokrasinin inşası üzerine yapılandırılmış bir kamusal diyalogun oluşması için gerekli olan tartışma ortamının geliştirilmesi ve genişletilmesi.
- Farklı kesimlerin karşılaştırmalı çalışmalar vesilesiyle bir araya gelerek, farklı dünya örnekleri özelinde benzer durumlarda olumlu sonuçlar elde etmek için kullanılmış çeşitli mekanizmaları incelemesine ve analiz etmesine olanak sağlamak. Farklı kesimlerin bir araya gelerek Türkiye ve daha geniş bir coğrafyada demokratik bir çözümün geliştirilmesine yönelik bilgilerini, düşüncelerini, endişelerini, önerilerini, kaygılarını ve karşılaşılan zorlukları paylaştığı bir ortam yaratmak. Akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve karar alıcılar arasındaki işbirliğinin desteklemek ve güçlendirmek.
- Ortak öncelikleri belirlemek ve demokrasi inşası sürecini ve sürece katılımı etkileyecek yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek. Din, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin insan haklarını teşvik etmek ve korumak.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye'de demokratik bir çözümün geliştirilmesi için, farklı kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, fi-

kirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaştıkları bir ortamı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmalarımız, demokratik çözümün sağlanması için kilit önem taşıyan konularda fikir birliğine varma ve uzlaşılan konuları sahiplenme yeteneğine sahip çoğulcu bir siyasi alanın geliştirilmesini desteklemektedir.

Kurum olarak güçlü bir kamusal tartışmayı; barışı ve demokrasiyi uluslararası düzeyde geliştirmeye yönelik katılımları teşvik etmek için uzmanlığa ve pratiğe dayalı bir bakış açısıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede barış ve demokratik ilerleme konusunda yapılandırılmış bir kamusal tartışmanın oluşturulmasına katkıda bulunmayı; barış ve demokrasi inşası tartışmaları için yeni platformlar yaratmayı ve mevcut platformları genişletmeyi amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşabilmenin gereği olarak, farklı kesimlerin demokrasinin inşası ve güçlendirmesi için bilgilerini, endişelerini ve önerilerini açıkça paylaşabilecekleri kapsayıcı, samimi ve yapılandırılmış tartışma ortamını çeşitli seviyelerde teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI olarak farklı projelerimiz aracılığıyla akademi, sivil toplum ve karar alıcılar arasındaki işbirliğini desteklemeyi ve güçlendirmeyi de hedefliyoruz.

BOARD MEMBERS

YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

KERİM YILDIZ

(Chief Executive Officer / İcra Kurulu Başkanı)

Kerim Yıldız is an expert in conflict resolution, peacebuilding, international human rights law and minority rights, having worked on numerous projects in these areas over his career. Yıldız has received a number of awards, including from the Lawyers Committee for Human Rights for his services to protect human rights and promote the rule of law in 1996, and the Sigrid Rausing Trust's Human Rights award for Leadership in Indigenous and Minority Rights in 2005. Yıldız is also a recipient of the 2011 Gruber Prize for Justice. He has also written extensively on international humanitarian law, conflict, and various human rights mechanisms.

Kerim Yıldız çatışma çözümü, barışın inşası, uluslararası insan hakları ve azınlık hakları konusunda uzman bir isimdir ve kariyeri boyunca bu alanlarda çok çeşitli projelerde çalışmıştır. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfı'nın Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız, uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir.

NICHOLAS STEWART QC

(Chair / Yönetim Kurulu Başkanı)

Nicholas Stewart, QC, is a barrister and Deputy High Court Judge (Chancery and Queen's Bench Divisions) in the United Kingdom. He is the former Chair of the Bar Human Rights Committee of England and Wales and former President of the Union Internationale des Avocats. He has appeared at all court levels in England and Wales, before the Privy Council on appeals from Malaysia, Singapore, Hong Kong and the Bahamas, and in the High Court of the Republic of Singapore and the European Court of Human

Rights. Stewart has also been the chair of the Dialogue Advisory Group since its founding in 2008.

Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and Queen's Bench Birimi) ikinci hâkimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rights Committee of England and Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. İngiltere ve Galler'de gerçekleşen ve Malezya, Singapur, Hong Kong, Bahamalar, Singapur ve Avrupa İnsan Hakları mahkemelerinin temyiz konseylerinde görüş bildirdi. Stewart, 2008'deki kuruluşundan bu yana Diyalog Danışma Grubunun başkanlığını da yürütüyor.

PRISCILLA HAYNER

Priscilla Hayner is co-founder of the International Center for Transitional Justice and is currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts. She is a global expert on truth commissions and transitional justice initiatives and has authored several books on these topics, including Unspeakable Truths, which analyses truth commissions globally. Hayner has recently engaged in the recent Colombia talks as transitional justice advisor to Norway, and in the 2008 Kenya negotiations as human rights advisor to former UN Secretary-General Kofi Annan and the United Nations-African Union mediation team. Hayner has also worked significantly in the implementation stages following a peace agreement or transition, including Sierra Leone in 1999 and South Sudan in 2015.

Geçiş Dönemi Adaleti için Uluslararası Merkez'in (International Center for Transitional Justice) kurucularından olan Priscilla Hayner, aynı zamanda BM Kıdemli Arabuluculuk Danışmanları Ekibi'ndedir. Hakikat komisyonları, geçiş dönemi adaleti inisiyatifleri ve mekanizmaları konusunda küresel bir uzman olan Hayner, hakikat komisyonlarını küresel olarak analiz eden Unspeakable Truths (Konulmayan Gerçekler) da dahil olmak üzere, alanda pek çok yayına sahiptir. Hayner, yakın zamanda Kolombiya barış görüşmelerinde Norveç'in geçiş dönemi adaleti danışmanı olarak ve 2008 Kenya müzakerelerinde eski BM Genel Sekreteri Kofi Annan ve Birleşmiş Milletler-Afrika Birliği arabuluculuk ekibinin insan hakları danışmanı olarak görev yapmıştır. Hayner, 1999'da Sierra Leone ve 2015'te Güney Sudan da dahil olmak üzere birçok ülkede, barış anlaşması ve geçiş sonrası uygulamaları konularında çalışmalar yapmıştır.

ARILD HUMLEN

Arild Humlen is a lawyer and Director of the Norwegian Bar Association's Legal Committee. He is widely published within a number of jurisdictions, with emphasis on international civil law and human rights, and he has lectured at the law faculty of several universities in Norway. Humlen is the recipient of the Honor Prize of the Bar Association of Oslo for his work on the rule of law and in 2015 he was awarded the Honor Prize from the international organisation Save the Children for his efforts to strengthen the legal rights of children.

Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi'nin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde ders vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.

JACKI MUIRHEAD

Jacki Muirhead was appointed Chambers Administrator at Devereux Chambers, London, UK, in November 2015. Her previous roles include Practice Director at FJ Cleveland LLP, Business Manager at Counsels' Chambers Limited and Deputy Advocates Clerk at the Faculty of Advocates, UK.

Şu anda Devereux Chambers isimli hukuk firmasında üst düzey yönetici olarak görev yapan Jacki Muirhead bu görevinden önce Cleveland Hukuk Firması çalışma direktörü, Counsel's Chambers Limited isimli hukukçular odasında şef katip ve Avukatlar Fakültesi'nde (Faculty of Advocates) pazarlama müdürü olarak çalışmıştır.

ANTONIA POTTER PRENTICE

Antonia Potter Prentice is currently the Director of Alliance 2015-a global network of humanitarian and development organisations. Prentice has extensive experience on a range of humanitarian, development, peacemaking and peacebuilding issues through her previous positions, including interim Senior Gender Adviser to the Joint Peace Fund for Myanmar and providing technical advice to the Office of the Special Envoy of the UN Secretary General to the Yemen peace process. Prentice has also been involved in various international organisations including UN Women, Dialogue Advi-

sory Group, and Centre for Humanitarian Dialogue. Prentice co-founded the Athena Consortium as part of which she acts as Senior Manager on Mediation Support, Gender and Inclusion for the Crisis Management Initiative (CMI) and as Senior Adviser to the European Institute for Peace (EIP).

Antonia Potter Prentice, insani yardım kuruluşlarının ve kalkınma örgütlerinin küresel ağı olan İttifak 2015'in direktörüdür. Prentice, Myanmar için Ortak Barış Fonu'na geçici Kıdemli Cinsiyet Danışmanı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Yemen Özel Elçisi Ofisi'ne teknik tavsiyeler vermek de dahil olmak üzere insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşası gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. BM Kadınları, Diyalog Danışma Grubu ve İnsani Yardım Diyalogu Merkezi gibi çeşitli uluslararası örgütlerde görev yapan Prentice, kurucuları arasında yer aldığı Athena Konsorsiyomu Arabuluculuk Desteği, Toplumsal Cinsiyet ve Kaynaştırma için Kriz Yönetimi İnsiyatifi'nde yöneticilik ve Avrupa Barış Enstitüsü'ne (EIP) başdanışmanlık yapmaktadır.

CATHERINE WOOLLARD

Catherine Woollard is the current Secretary General for ECRE, the European Council for Refugees and Exiles, a pan-European alliance of 96 NGOs protecting and advancing the rights of refugees, asylum seekers and displaced persons. Previously she served as the Director of the Brussels Office of Independent Diplomat, and from 2008 to 2014 she was the Executive Director of the European Peacebuilding Liaison Office (EPLO)-a Brussels-based network of not-for-profit organisations working on conflict prevention and peacebuilding. She also held the positions of Director of Policy, Communications and Comparative Learning at Conciliation Resources, Senior Programme Coordinator (South East Europe/CIS/Turkey) at Transparency International and Europe/Central Asia Programme Coordinator at Minority Rights Group International. Woollard has additionally worked as a consultant advising governments on anti-corruption and governance reform, as a lecturer in political science, teaching and researching on the EU and international politics, and for the UK civil service.

Catherine Woollard, Avrupa Mülteci ve Sürgünler Konseyi (ECRE) Genel Sekreteri'dir. ECRE, Avrupa ülkelerinin ittifakına dayalı ve uluslararası koruma alanında çalışan yaklaşık 96 sivil toplum kuruluşunun üye olduğu bir ağıdır. Geçmişte Bağımsız Diplomatlar Grubu'nun Brüksel Ofis Direktörü olarak çalışan Woollard 2008-2014 yılları arasında çatışmanın

önlenmesi ve barışın inşası üzerine çalışan sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu bir ağ olan Avrupa Barış İnşası İrtibat Bürosu'nun direktörü olarak görev yapmıştır. Conciliation Resources'da Siyaset, İletişim ve Karşılaştırmalı Öğrenme Birimi Direktörü, Transparency International'da Güneydoğu Avrupa ve Türkiye Kıdemli Program Koordinatörü, Minority Rights Group'da Avrupa ve Orta Asya Program Koordinatörü olarak görev yapmıştır. Hükümetlere yolsuzluk konusunda danışmanlık hizmeti vermiş, akademisyen olarak Birleşik Krallık'taki kamu kurumu çalışanlarına siyaset bilimi, AB üzerine eğitim ve araştırma ve uluslararası politika alanlarında dersler vermiştir.

COUNCIL OF EXPERTS

UZMANLAR KURULU ÜYELERİ

BERTIE AHERN

Bertie Ahern is the former Taoiseach (Prime Minister) of Ireland, a position to which he was elected following numerous Ministerial appointments as well as that of Deputy Prime Minister. A defining moment of Mr Ahern's three terms in office as Taoiseach was the successful negotiation of the Good Friday Agreement in April 1998. Mr Ahern held the Presidency of the European Council in 2004, presiding over the historic enlargement of the EU to 27 member states. Since leaving Government in 2008 Mr Ahern has dedicated his time to conflict resolution and is actively involved with many groups around the world. Current roles include Co-Chair of The Inter Action Council; Member of the Clinton Global Initiative; Member of the International Group dealing with the conflict in the Basque Country; Honorary Adjunct Professor of Mediation and Conflict Intervention in NUI Maynooth; Member of the Kennedy Institute of NUI Maynooth; Member of the Institute for Cultural Diplomacy, Berlin; Member of the Varkey Gems Foundation Advisory Board; Member of Crisis Management Initiative; Member of the World Economic Forum Agenda Council on Negotiation and Conflict Resolution; Member of the IMAN Foundation; Advisor to the Legislative Leadership Institute Academy of Foreign Affairs; Senior Advisor to the International Advisory Council to the Harvard International Negotiation Programme; and Director of Co-operation Ireland.

Tecrübeli bir siyasetçi olan Bertie Ahern bir dizi bakanlık görevinden sonra İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı olarak görev yapmıştır. Bertie Ahern'in başbakanlık yaptığı dönemdeki en belirleyici gelişme 1998 yılının Nisan ayında Hayırlı Cuma Anlaşması'yla sonuçlanan barış görüşmesi müzakerelerinin başlatılması olmuştur. Ahern, 2004 yılında Avrupa Konseyi başkanlığı görevini yürütürken Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısının 27'ye çıktığı tarihsel süreçte payı olan en önemli isimlerden biri olmuştur. 2008 yılında aktif siyasetten çekilen Bertie Ahern o tarihten bu yana bütün zamanını çatışma çözümü çalışmalarına ayırmakta ve bu amaçla pek çok grupla temaslarda bulunmaktadır. Ahern'in hali hazırda sahip olduğu ünvanlar şunlardır: The

Inter Action Council Eşbaşkanlığı, Clinton Küresel İnsiyatifi Üyeliği, Bask Ülkesindeki Çatışma Üzerine Çalışma Yürüten Uluslararası Grup Üyeliği, İrlanda Ulusal Üniversitesi Arabuluculuk ve Çatışmaya Müdahale Bölümü Fahri Profesörlüğü, Berlin Kültürel Diplomasi Enstitüsü Üyeliği, Varkey Gems Vakfı Danışma Kurulu Üyeliği, Kriz İdaresi İnsiyatifi Üyeliği, Dünya Ekonomik Forumu Müzakere ve Çatışma Çözümü Forumu Konsey Üyeliği, Harvard Uluslararası Müzakere Programı Uluslararası Danışmanlar Konseyi Başkanı.

DERMOT AHERN

Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at the EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan, to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Prof. Dr. MEHMET ASUTAY

Professor Dr. Mehmet Asutay is a Professor of Middle Eastern and Islamic Political Economy & Finance at the Durham University Business School, UK. He researches, teaches and supervises research on Islamic political economy and finance, Middle Eastern economic development and finance, the political economy of the Middle East, including Turkish and Kurdish political economies. He is the Director of the Durham Centre for Islamic Economics and Finance and the Managing Editor of the Review of Islamic Economics, as well as Associate Editor of the American Journal of Islamic

Social Science. He is the Honorary Treasurer of the BRISMES (British Society for Middle Eastern Studies); and of the IAIE (International Association for Islamic Economics).

Dr. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu'nun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında profesör olarak görev yapmaktadır. Asutay Türk ve Kürt siyasal ekonomisi, İslami siyasal ekonomi, ve Ortadoğu'da siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.

ALİ BAYRAMOĞLU

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for daily Karar. He is a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established during the peace process between 2013-2015.

Ali Bayramoğlu, yazar ve siyasi yorumcudur. 1994 yılından bu yana çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. Halen, günlük Karar gazetesinde köşe yazmaya devam etmektedir. Türkiye'de 2013-2015 yılları arasında gerçekleşen Çözüm Sürecinde Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. CHRISTINE BELL

Professor Christine Bell is a legal expert based in Edinburgh, Scotland. She is Professor of Constitutional Law and Assistant Principal (Global Justice) at the University of Edinburgh, Co-director of the Global Justice Academy, and a member of the British Academy. She was chairperson of the Belfast-based human rights organization, the Committee on the Administration of Justice, from 1995-7, and a founder member of the Northern Ireland Human Rights Commission established under the terms of the Belfast Agreement. In 1999 she was a member of the European Commission's Committee of Experts on Fundamental Rights. She is an expert on transitional justice, peace negotiations, constitutional law and human rights law. She regularly conducts training on these topics for diplomats, mediators and lawyers, has been involved as a legal advisor in a number of peace negotiations, and acted as an expert in transitional justice for the UN Secretary-General, the Office of the High Commissioner for Human Rights, and UNIFEM.

İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesi'nde Anayasa hukuku profesörü olarak ve aynı üniversite bünyesindeki Küresel Adalet Projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. İngiliz Akademisi üyesi de olan Bell, 1995-1997 yılları arasında Belfast merkezli İnsan Hakları örgütü Adalet İdaresi Komisyonu başkanı ve Belfast Anlaşması şartları çerçevesinde kurulan Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu kurucu üyesi olarak görev yaptı. 1999'da ise Avrupa Komisyonu Temel Haklar Uzmanlar Komitesi üyeliğinde bulundu. Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, BM Genel Sekreterliği, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi ve UNIFEM'in de dahil olduğu kurumlarda hukuk danışmanı olarak görev yapmaktadır.

ORAL ÇALIŞLAR

Oral Çalışlar completed his studies at the Ankara University Faculty of Political Sciences. Was President of the Club of Socialist Thought at the university, as well as Secretary-General of the Ankara University Student Union. Wrote for Türk Solu journal which was launched in 1967 and for the Aydınlık journal which was launched in 1968. Was member of the editorial board of Aydınlık journal. Was arrested after the 12th of March 1971 military coup. Remained imprisoned for three years until the Amnesty law adopted in 1974. Was Editor in Chief for the Aydınlık daily newspaper launched in 1978. Was arrested again after the 12th of September 1980 military coup and released in August 1988 after four years in prison. Lived in Hamburg between 1990 and 1992 upon the invitation of the Senate of Hamburg. Worked for Cumhuriyet daily between 1992 and 2008. Broadcast television programmes on different channels, including TRT, 24TV, 360, and SKYTÜRK. Transferred from Cumhuriyet daily to Radikal daily in 2008. Between 2004-2007, he was in board of Turkish Journalists Association. He has a permanent press card. Became Editor in Chief for Taraf daily in 2013. Was part of the Wise People Committee in the same year. Later had to leave Taraf daily alongside Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katırcıoğlu, Mithat Sancar, and Yıldırım Oğur, among others, after the intervention of the Gülen Congregation. Returned to Radikal daily. Started writing for Posta daily after 2016, when Radikal was discontinued. Continues work as a commentator on TV news channels. Has 20 published

books, including The Leaders' Prison, Hz. Ali, Mamak Prison from the 12th of March to 12th of September, The Kurdish Issue with Öcalan and Burkay, My 68 Memoirs, The Alevis, When Deniz and Friends Were Executed, My Childhood in Tarsus, The History of Gulenism. Recipient of a large number of journalism and research awards. Married (1976) to author and journalist İpek Çalışlar. Father of author Reşat Çalışlar.

Oral Çalışlar Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde eğitimini tamamladı. Üniversitede Sosyalist Fikir Kulübü başkanlığını ve Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği genel sekreterliğini yaptı. 1967'de kurulan Türk Solu ve 1967'de kurulan Aydınlık dergileri için yazdı. Ayrıca Aydınlık dergisinin yayın kurulu üyesiydi. 12 Mart 1971 darbesinden sonra tutuklandı ve 1974'te af yasası çıkana kadar üç yıl cezaevinde kaldı. 1978 yılında çıkan Aydınlık Gazetesi'nin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında tekrardan tutuklandı ve dört yıl cezaevinde kaldıktan sonra Ağustos 1988'de tahliye edildi. Hamburg Senatosunun daveti üzerine gittiği Hamburg'da 1990-1992 yılları arasında yaşadı. 1992 ve 2008 yılları arasında Cumhuriyet Gazetesi'nde çalıştı. TRT, 24TV, 360 ve SKYTÜRK de dâhil olmak üzere çeşitli kanallarda televizyon programı yaptı. 2008 yılında Cumhuriyet'ten Radikal Gazetesi'ne geçiş yaptı. 2004-2007 yılları arasında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu'ndaydı. Kendisinin sürekli basın kartı bulunmaktadır. 2013 yılında Taraf Gazetesi Yazı İşleri Müdürü oldu. Aynı yıl Âkil İnsanlar Heyeti'nde yer aldı. Daha sonra, Gülen Cemaati'nin müdahalesi sonucunda, Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katırcıoğlu, Mithat Sancar, Yıldırım Oğur ve diğerleriyle birlikte Taraf'tan ayrıldı. Radikal'e geri dönüş yaptı. Radikal Gazetesi kapandıktan sonra, 2016 yılında Posta Gazetesi için yazmaya başladı. Televizyon programlarına siyaset yorumcusu olarak katılmaya devam etmektedir. 20 kitap yayınlamıştır. Bunların arasında 'Liderler Hapishanesi', 'Hz. Ali', 'Mamak Askeri Cezaevi', 'Öcalan ve Burkay'la Kürt Sorunu', '68 Anılarım', 'Alevis', 'Denizler İdama Giderken', 'Çocukluğumun Tarsus'u' ve 'Fetullahçılığın Tarihi' de bulunmaktadır. Gazetecilik ve araştırma alanlarında birçok ödüle sahiptir. 1976'dan beri yazar ve gazeteci İpek Çalışlar ile evlidir. Yazar Reşat Çalışlar'ın babasıdır.

CENGİZ ÇANDAR

Cengiz Çandar is currently a columnist for Al-Monitor, a widely respected online magazine that provides analysis on Turkey and the Middle East. He is a former war correspondent and an expert on the Middle East. He served

as a special adviser to the former Turkish president, Turgut Ozal. Cengiz Çandar is a Distinguished Visiting Scholar at the Stockholm University Institute for Turkish Studies (SUITS).

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar uzun yıllar Radikal gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. Al Monitor haber sitesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar, bir dönem savaş muhabiri olarak çalışmış ve Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.

ANDY CARL

Andy Carl is an independent expert on conflict resolution and public participation in peace processes. He believes that building peace is not an act of charity but an act of justice. He co-founded and was Executive Director of Conciliation Resources. Previously, he was the first Programme Director with International Alert. He is currently an Honorary Fellow of Practice at the School of Law, University of Edinburgh. He serves as an adviser to a number of peacebuilding initiatives including the Inclusive Peace and Transition Initiative at the Graduate Institute in Geneva, the Legal Tools for Peace-Making Project in Cambridge, and the Oxford Research Group, London.

Andy Carl çatışma çözümü ve barış süreçlerine kamusal katılımın sağlanması üzerine çalışan bağımsız bir uzmandır. Barışın inşasının bir hayırseverlik faaliyetinden ziyade adaletin yerine getirilmesi çabası olduğuna inanan Carl, çatışma Çözümü alanında çalışan etkili kurumlardan biri olan Conciliation Resources'un kurucularından biridir. Bir dönem Uluslararası Uyarı (International Alert) isimli kurumda Program Direktörü olarak görev yapan Carl, halen Edinburgh Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Fahri Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır. Barış inşası üzerine çalışan Cenevre Mezunlar İnsiyatifi bünyesindeki Barış ve Geçiş Dönemi İnsiyatifi, Cambridge'te yürütülen Barışın İnşası için Yasal Araçlar Projesi ve Londra'da faaliyet yürüten Oxford Araştırma Grubu gibi bir dizi kurum ve oluşuma danışmanlık yapmaya devam etmektedir.

Dr. VAHAP COŞKUN

Dr. Vahap Coşkun is a Professor of Law at University of Dicle in Diyarbakır where he also completed his bachelor's and master's degrees in law. Coşkun received his PhD from Ankara University Faculty of Law. He has written for Serbestiyet and Kurdistan24 online newspaper. He has published

books on human rights, constitutional law, political theory and social peace. Coşkun was a member of the former Wise Persons Commission in Turkey (Central Anatolian Region).

Dr. Vahap Coşkun Diyarbakır'da, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Lisans ve lisansüstü eğitimini Dicle Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Doktoru tamamlamıştır. Serbestiyet ve Kurdistan 24 online gazetesinde makale yazan Coşkun, insan hakları, anayasa hukuku, siyasal teori ve toplumsal barış konulu kitaplar yayınlamıştır. Coşkun, Akil İnsanlar Komisyonu'nun İç Anadolu bölgesi üyesiydi.

AYŞEGÜL DOĞAN

Ayşegül Doğan is a journalist who has conducted interviews, created news files and programmes for independent news platforms. She studied at the Faculty of Cultural Mediation and Communications at Metz University, and Paris School of Journalism. As a student, she worked at the Ankara bureau of Agence-France Presse (AFP), the Paris bureau of Courier International and at the Kurdish service of The Voice of America. She worked as a programme creator at Radyo Ekin, and as a translator-journalist for the Turkish edition of Le Monde Diplomatique. She was a lecturer at the Kurdology department of National Institute of Oriental Languages and Civilizations in Paris. She worked on political communications for a long time. From its establishment in 2011 to its closure in 2016, she worked as a programmes coordinator at IMC TV. She prepared and presented the programme “Gündem Müzakere” on the same channel.

Bağımsız haber platformlarına özel röportaj, haber dosyası ve programlar hazırlayan gazeteci Ayşegül Doğan; Metz Üniversitesi Medyasyon Kültürel ve İletişim Fakültesi'nin ardından eğitimine Paris Yüksek Gazetecilik Okulu'nda devam etti. Okul yıllarında, Fransız Haber Ajansı-AFP'nin Ankara, Courier International'ın Paris bürosunda ve Amerika'nın Sesi Kürtçe servisinde gazeteciliği deneyimledi. Radyo Ekin'de programcı, Le Monde Diplomatique Türkçe'de çevirmen gazeteci olarak çalıştı. Paris'te yaşadığı süre içinde Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü Kürdoloji bölümünde okutmanlık yaptı. Uzunca bir süre siyaset iletişimi ile ilgilendi. 2011'de kurulan IMC TV 2016'da kapatılana dek; program koordinatörü olarak çalıştı. Aynı kanalda “Gündem Müzakere” programını hazırladı ve sundu. Halen ülkesindeki pek çok meslektaş gibi etik ilkelere bağlı; bağımsız bir gazeteci olarak çalışma arayış, istek ve heyecanını koruyor.

VEGARD ELLEFSEN

Vegard is a Norwegian diplomat who retired 31 August 2019 from the foreign service when he left his last posting as ambassador to Ankara. He has been twice posted to NATO both as Permanent representative on the North Atlantic Council and deputy to the same position. He has earlier been posted to the Norwegian mission to the U.N. in New York and to the Embassy in Ottawa. In the Norwegian Ministry of foreign affairs he has been Political Director, Director General for the Regional division, Director of the Minister's secretariat and special envoy to the Sudan peace talks and special envoy to Syria and Iraq. Mr. Ellefsen has a Master in Political Science from the University of Oslo.

Norveçli bir diplomat olan Vegard, 31 Ağustos 2019'da dışişlerinden emekli olduğunda Ankara'da büyükelçi olarak görev yapmaktaydı. İki kere NATO'ya atanan Vergard, Kuzey Atlantik Konseyi Daimi Temsilcisi ve Daimi Temsilci Yardımcısı olarak görev yapmıştır. Daha öncesinde de New York'ta Norveç Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği'nde ve Ottawa Büyükelçiliği'nde bulundu. Norveç Dış İşleri Bakanlığı'nda Siyasal İşler Direktörü, Bölgesel Bölünme Genel Müdürü, bakanın Özel Kalem Müdürlüğü Direktörü, Sudan barış müzakereleri özel temsilcisi ve Suriye ve Irak özel temsilcisi olarak görev aldı. Ellefsen Oslo Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi yüksek lisansını yapmıştır.

Prof. Dr. FAZIL HÜSNÜ ERDEM

Dr. Fazıl Hüsnü Erdem is Professor of Constitutional Law and Head of the Department of Constitutional Law at Dicle University, Diyarbakır. In 2007, Erdem was a member of the commission which was established to draft a new constitution to replace the Constitution of 1982 which was introduced following the coup d'etat of 1980. Erdem was a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, in the team that was responsible for the South-eastern Anatolia Region.

Fazıl Hüsnü Erdem Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanıdır. 2007'de, 1980 darbesinin takiben yürürlüğe giren 1982 darbe anayasasını değiştirmek üzere kurulan yeni anayasa hazırlama komisyonunda yer almıştır. Erdem, 2013'de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. Dr. SALOMÓN LERNER FEBRES

Professor Dr. Salomón Lerner Febres holds a PhD in Philosophy from Université Catholique de Louvain. He is Executive President of the Center for Democracy and Human Rights and Professor and Rector Emeritus of Pontifical Catholic University of Peru. He is former President of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. Prof. Lerner has given many talks and speeches about the role and the nature of university, the problems of scholar research in higher education and about ethics and public culture. Furthermore, he has participated in numerous conferences in Peru and other countries about violence and pacification. In addition, he has been a speaker and panellist in multiple workshops and symposiums about the work and findings of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. He has received several honorary doctorates as well as numerous recognitions and distinctions of governments and international human rights institutions.

Prof. Salomón felsefe alanındaki doktora eğitimini Belçika'daki Université Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'daki Pontifical Catholic Üniversitesi'nin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres, aynı üniversite bünyesindeki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır.

Prof. MERVYN FROST

Professor Mervyn Frost teaches International Relations, and was former Head of the Department of War Studies, at King's College London, UK. He was previously Chair of Politics at the University of Natal, Durban, South Africa and was President of the South African Political Studies Association. He currently sits on the editorial boards of International Political Sociology and the Journal of International Political Theory, among others. He is an expert on human rights in international relations, humanitarian intervention, justice in world politics, democratising global governance, the just war tradition in an era of New Wars, and ethics in a globalising world.

Londra'daki King's College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrindeki Natal Üniversitesi'de Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

DAVID GORMAN (Director, Eurasia)

David has more than 25 years of experience in the field of peacemaking. He started his career in the Middle East and he went on to work for international organisations on a wide range of conflicts around the world. David has been based in the Philippines, Indonesia, Liberia, Bosnia as well as the West Bank and Gaza and has been working in Eurasia for the last several years. He graduated from the London School of Economics, was featured in the award winning film 'Miles and War' as well as several publications and has published several articles on mediation.

David'in barış inşası alanında 25 yıldan fazla deneyimi bulunmaktadır. David kariyerine Orta Doğu'da başladı ve daha sonra uluslararası kurumlarda, dünyanın çeşitli yerlerinde olan çatışmalar üzerinde çalıştı. Kendisi Filipinler, Endonezya, Liberya, Bosna, Batı Şeria ve Gazze'de bulundu. Son birkaç yıldır da Avrasya bölgesinde çalışmaktadır. David London School of Economics'den mezun oldu, ödüllü 'Miles and War' filminde ve çeşitli yayınlarda yer aldı ve arabuluculukla ilgili çeşitli makaleler yayımladı.

MARTIN GRIFFITHS

Martin Griffiths is a senior international mediator and currently the UN's Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs and Emergency Relief Coordinator, Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) after previously serving as the UN's Envoy to Yemen. From 1999 to 2010 he was the founding Director of the Centre for Humanitarian Dialogue in Geneva where he specialised in developing political dialogue between governments and insurgents in a range of countries across Asia, Africa and Europe. He is a co-founder of Inter Mediate, a London based NGO devoted to conflict resolution, and has worked for international organisations including UNICEF, Save the Children, Action Aid, and the European Institute

of Peace. Griffiths has also worked in the British Diplomatic Service and for the UN, including as Director of the Department of Humanitarian Affairs (Geneva), Deputy to the Emergency Relief Coordinator (New York), Regional Humanitarian Coordinator for the Great Lakes, Regional Coordinator in the Balkans and Deputy Head of the Supervisory Mission in Syria (UNSMIS).

Kıdemli bir uluslararası arabulucu olan eski Birleşmiş Milletler Yemen Özel Temsilcisi Martin Griffiths, Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi'nde (OCHA) İnsani Yardım ve Acil Durum Yardımı Koordinatörü Genel Sekreter Başyardımcısı olarak görev yapmaktadır. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarındaki çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasi diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan Cenevre'deki İnsani Diyalog Merkezi'nin (Centre for Humanitarian Dialogue) kurucu direktörü olan Martin Griffiths 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Çatışma çözümü üzerine çalışan Londra merkezli Inter Mediate'in kurucuları arasında bulunan Griffiths, UNICEF, Save the Children ve Action Aid isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere Diplomasi Servisi'ndeki hizmetlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi'nde İnsani Faaliyetler Bölümü'nde yönetici, New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı, Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü ve BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan'ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.

KEZBAN HATEMİ

Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, as well as Turkey's National Commission to UNESCO and a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms and Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on women's, minority groups, children, animals and human rights and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darülaceze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

Dr. EDEL HUGHES

Dr. Edel Hughes is a Senior Lecturer in Law at Middlesex University. Prior to joining Middlesex University, Dr Hughes was a Senior Lecturer in Law at the University of East London and a Lecturer in Law and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

Dr. Edel Hughes, Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kıdemli öğretim üyesidir. Daha önce Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesi'nde görev yapan Hughes, doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesi'nde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes'un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu'yu ve Türkiye'yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.

KADİR İNANIR

Kadir İnanır was born in 1949 Fatsa, Ordu. He is an acclaimed actor and director, and has starred in well over a hundred films. He has won several awards for his work in Turkish cinema. He graduated from Marmara University Faculty of Communication. In 2013 he became a member of the Wise Persons Committee for the Mediterranean region.

Ünlü oyuncu ve yönetmen Kadir İnanır, 100'ü aşkın filmde rol almış ve Türk sinemasına katkılarından dolayı pek çok ödüle layık görülmüştür. 1949 senesinde Ordu, Fatsa'da doğan İnanır, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünden mezun olmuştur. 2013 senesinde barış sürecini yönetmek amacıyla kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ne Akdeniz Bölgesi temsilcisi olarak girmiştir.

Prof. Dr. AHMET İNSEL

Professor Ahmet İnsel is a former faculty member of Galatasaray University in Istanbul, Turkey and Paris 1 Panthéon Sorbonne University, France. He is Managing Editor of the Turkish editing house, İletişim, and member of the editorial board of monthly review, Birikim. He is a regular columnist at Cumhuriyet newspaper and an author who published several books and articles in both Turkish and French.

İletişim Yayınları Yayın Kurulu Koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnsel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim Dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet Gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca olmak üzere çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

ALEKA KESSLER

Aleka Kessler works as Project Officer at the Centre for Humanitarian Dialogue (HD). Having joined HD in 2017 to work on Syria, Aleka has been coordinating mediation project in complex conflict settings. Previously, Aleka also worked with Médecins Sans Frontières and the United Nations Association Mexico. She holds a degree in International Relations from the University of Geneva and a Master's degree in Development Studies from the Graduate Institute of International and Development Studies in Geneva, where she specialized in humanitarian affairs, negotiation and conflict resolution.

Aleka Kessler İnsani Diyalog Merkezi'nde (HD) proje sorumlusu olarak çalışmaktadır. Suriye üzerinde çalışmak için 2017 yılında HD'ye katılan Kessler, karmaşık çatışma ortamlarında arabuluculuk projesini yürütmektedir. Kessler daha önce Sınır Tanımayan Doktorlar ve Meksika Birleşmiş Milletler Derneği'nde çalışmıştır. Lisans eğitimini Cenevre Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlayan Kessler, daha sonra yüksek lisansını

yine Cenevre'de bulunan Uluslararası ve Kalkınma Çalışmaları Yüksek Lisans Enstitüsü'nde (IHEID) Kalkınma Çalışmaları alanında yaptı. Kessler insanı yardım, arabuluculuk ve çatışma çözümü alanlarında uzmanlaşmıştır.

AVILA KILMURRAY

Avila Kilmurray is a founding member of the Northern Ireland Women's Coalition. She was part of the Coalition's negotiating team for the Good Friday Agreement and has written extensively on community action, the women's movement and conflict transformation. She serves as an adviser on the Ireland Committee of the Joseph Rowntree Charitable Trust as well as a board member of Conciliation Resources (UK) and the Institute for British Irish Studies. She was the first Women's Officer for the Transport & General Workers Union for Ireland (1990-1994) and from 1994-2014 she was Director of the Community Foundation for Northern Ireland, managing EU PEACE funding for the re-integration of political ex-prisoners in Northern Ireland as well as support for community-based peace building. She is a recipient of the Raymond Georis Prize for Innovative Philanthropy through the European Foundation Centre. Kilmurray is working as a consultant with The Social Change Initiative to support work with the Migrant Learning Exchange Programme and learning on peace building.

Avila Kilmurray, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda'da aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Vakıflar için Kürsel Fon), Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda çalışmaları Enstitüsü) isimli kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nda Kadınlardan Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırseverler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

Prof. RAM MANIKKALINGAM

Professor Ram Manikkalingam is founder and director of the Dialogue Advisory Group, an independent organisation that facilitates political dialogue to reduce violence. He is a member of the Special Presidential Task Force on Reconciliation in Sri Lanka and teaches politics at the University of Amsterdam. Previously, he was a Senior Advisor on the Sri Lankan peace process to then President Kumaratunga. He has served as an advisor with Ambassador rank at the Sri Lanka Mission to the United Nations in New York and prior to that he was an advisor on International Security to the Rockefeller Foundation. He is an expert on issues pertaining to conflict, multiculturalism and democracy, and has authored multiple works on these topics. He is a founding board member of the Laksham Kadirgamar Institute for Strategic Studies and International Relations, Colombo, Sri Lanka.

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için danışmanlık yapmıştır. Danışmanlık görevini hala sürdürmektedir. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof. Ram Manikkalingam, Sri Lanka'daki Laksham Kadirgamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

BEJAN MATUR

Bejan Matur is a renowned Turkey-based author and poet. She has published ten works of poetry and prose. In her writing she focuses mainly on Kurdish politics, the Armenian issue, minority issues, prison literature and women's rights. She has won several literary prizes and her work has been translated into over 28 languages. She was formerly Director of the Diyarbakır Cultural Art Foundation (DKSV). She is a columnist for the Daily Zaman, and occasionally for the English version, Today's Zaman.

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. Şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 28 değişik dile çevrilen Matur, çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Prof. MONICA MCWILLIAMS

Professor Monica McWilliams teaches in the Transitional Justice Institute at Ulster University in Northern Ireland. She currently serves on a three-person panel established by the Northern Ireland government to make recommendations on the disbandment of paramilitary organisations in Northern Ireland. During the Northern Ireland peace process, Prof. McWilliams co-founded the Northern Ireland Women's Coalition political party and was elected as a delegate to the Multi-Party Peace Negotiations, which took place in 1996 to 1998. She was also elected to serve as a member of the Northern Ireland Legislative Assembly from 1998 to 2003. Prof. McWilliams is a signatory of the Belfast/Good Friday Agreement and has chaired the Implementation Committee on Human Rights on behalf of the British and Irish governments. For her role in delivering the peace agreement in Northern Ireland, Prof. McWilliams was one recipient of the John F. Kennedy Leadership and Courage Award.

Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi'ndeki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005- 2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan Prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.

HANNE MELFALD

Hanne Melfald worked with the Norwegian Ministry of Foreign Affairs for eight years including as the Senior Adviser to the Secretariat of the Foreign Minister of Norway before she became a Project Manager in HD's Eurasia office in 2015. She previously worked for the United Nations for six years including two years with the United Nations Assistance Mission in Afghanistan as Special Assistant to the Special Representative of the Secretary-General. She has also worked for the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs in Nepal and Geneva, as well as for the Norwegian Refugee Council and the Norwegian Directorate of Immigration. Melfald has a degree in International Relations from the University of Bergen and the University of California, Santa Barbara, as well as a Master's degree in Political Science from the University of Oslo.

Hanne Melfald, başdanışmanlık dahil olmak üzere 8 yıl boyunca Norveç Dışişleri Bakanlığı bünyesinde çeşitli görevlerde bulunmuş, 2015 yılından itibaren İnsani Diyalog için Merkez isimli kurumun Avrasya biriminde Proje Müdürü olarak çalışmaya başlamıştır. Geçmişte Birleşmiş Milletler bünyesinde görev almış, bu görevi sırasında 2 yıl boyunca Birleşmiş Milletler'in Afganistan Yardım Misyonunda BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Cenevre Yerleşkesi bünyesinde bulunan Nepal İnsani Yardım Koordinasyon Ofisinde de görev almıştır. Bir dönem Norveç Sığınmacılar Konseyi ve Norveç Göçmenlik İşleri Müdürlüğünde çalışan Hanna Melfald Norveç'in Bergen ve ABD'nin Kaliforniya Üniversitelerinde aldığı Uluslararası İlişkiler eğitimini Olso Üniversitesinde aldığı Siyaset Bilimi yüksek lisans eğitimiyle tamamlamıştır.

ROELF MEYER

Meyer is currently a consultant on international peace processes having advised parties in Northern Ireland, Sri Lanka, Rwanda, Burundi, Iraq, Kosovo, the Basque Region, Guyana, Bolivia, Kenya, Madagascar, and South Sudan. Meyer's experience in international peace processes stems from his involvement in the settlement of the South African conflict in which he was the government's chief negotiator in constitutional negotiations with the ANC's chief negotiator and current South African President, Cyril Ramaphosa. Negotiating the end of apartheid and paving the way for South Africa's first democratic elections in 1994, Meyer continued his post as Minister of Constitutional Affairs in the Cabinet of the new President, Nelson Mandela. Meyer retired as a Member of Parliament and as the Gauteng leader of the National Party in 1996 and co-founded the United Democratic Movement (UDM) political party the following year. Retiring from politics in 2000, Meyer has since held a number of international positions, including membership of the Strategy Committee of the Project on Justice in Times of Transition at Harvard University.

Roelf Meyer, Güney Afrika'daki barış sürecinde iktidar partisi Ulusal Parti adına başmüzakereci olarak görev yapmıştır. O dönem Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adına başmüzakereci olarak görev yapan ve şu an Güney Afrika devlet başkanı olan Cyril Ramaphosa ile birlikte yürüttüğü müzakereler sonrasında Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejim sona erdirilmiş ve 1994

yılında ülkedeki ilk özgür seçimlerin yapılması sağlanmıştır. Yapılan seçim sonrası yeni devlet başkanı seçilen Nelson Mandela kurduğu ilk hükümette Roelf Meyer'e Anayasal İlişkilerden Sorumlu Bakan olarak görev vermiştir. Roelf Meyer 2011-2014 yılları arasında Güney Afrika Savunma Değerlendirme Komitesine başkanlık yapmış, aynı zamanda aktif olan bazı barış süreçlerine dahil olarak Kuzey İrlanda, Sri Lanka, Ruanda, Burundi, Irak, Kosova, Bask Bölgesi, Guyana, Bolivya, Kenya, Madagaskar ve Güney Sudan'da çatışan taraflara danışmanlık yapmıştır.

MARK MULLER QC

Mark Muller, QC, is a senior advocate at Doughty Street Chambers (London) and the Scottish Faculty of Advocates (Edinburgh) where he specialises in public international law and human rights. Muller is also currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts and is the UN Special Envoy to Syria in the Syrian peace talks. He has many years' experience of advising numerous international bodies, such as Humanitarian Dialogue (Geneva) and Inter-Mediate (London) on conflict resolution, mediation, confidence-building, ceasefires, power-sharing, humanitarian law, constitution-making and dialogue processes. Muller also co-founded Beyond Borders and the Delfina Foundation.

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburg'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucusu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

AVNİ ÖZGÜREL

Mehmet Avni Özgürel is a Turkish journalist, author and screenwriter. Having worked in several newspapers such as Daily Sabah and Radikal, Özgürel is currently the editor in chief of the daily Yeni Birlik and a TV programmer at TRT Haber. He is the screenwriter of the 2007 Turkish film, Zincirbozan, on the 1980 Turkish coup d'état, Sultan Avrupa'da (2009), on Sultan Abdülaziz's 1867 trip to Europe; and Mahpeyker (2010): Kösem Sultan, on Kösem Sultan. He is also the screenwriter and producer of 2014 Turkish film, Darbe (Coupe), on the February 07, 2012 Turkish intelligence crisis. In 2013 he was appointed a member of the Wise Persons Committee in Turkey established by then Prime Minister Erdoğan.

Gazeteci-yazar Avni Özgürel, uzun yıllar Milliyet, Akşam, Sabah ve Radikal gibi çeşitli gazetelerde haber müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir. 1980 darbesini konu eden belgesel film Zincirbozan (2007), Sultan Abdülaziz'in 1867'de Avrupa'ya yaptığı yolculuğu konu eden Sultan Avrupa'da (2009), Mahpeyker: Kösem Sultan (2010) ve 7 Şubat Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) operasyonunun anlatıldığı "Darbe" filmleri senaristliğini ve yapımcılığını üstlendiği projeler arasındadır. Özgürel, şu anda Yeni Birlik gazetesinin sahibi ve genel yayın yönetmenidir. Ayrıca TRT Haber'de program yapmaktadır.

Prof. JOHN PACKER

Professor John Packer is Associate Professor of Law and Director of the Human Rights Research and Education Centre (HRREC) at the University of Ottawa in Canada. Prof. Packer has worked for inter-governmental organisations for over 20 years, including in Geneva for the UN High Commissioner for Refugees, the International Labour Organisation, and for the UN High Commissioner for Human Rights. From 1995 to 2004, Prof. Packer served as Senior Legal Adviser and then the first Director of the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities in The Hague. In 2012-2014, Prof. Packer was a Constitutions and Process Design Expert on the United Nation's Standby Team of Mediation Experts attached to the Department of Political Affairs, advising in numerous peace processes and political tran-

sitions around the world focusing on conflict prevention and resolution, diversity management, constitutional and legal reform, and the protection of human rights.

Dr. John Packer Kanada'da Ottawa Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doçent ve İnsan Hakları Araştırma ve Eğitim Merkezi (Human Rights Research and Education Centre) müdürüdür. 20 yıl boyunca Packer BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Çalışma Örgütü ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi Cenevre'de bulunan hükümetler arası örgütlerde çalışmıştır. 1995'ten 2004'e kadar Lahey'de Packer Kıdemli Hukuk Danışmanı, ardından da Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliği birinci müdürü olarak görev almıştır. 2012-2014 yıllarında Packer BM Arabuluculuk Uzmanlar Ekibi siyasi ilişkiler biriminde Anayasa ve Süreçlerin Tasarımı Uzmanı olarak yer aldı. Dünyadaki birçok barış süreci ve siyasi geçişler konusunda danışmanlık yapan Pecker, çatışma önleme ve çözümü, çeşitlilik yönetimi, anayasa ve hukuk reformları ve insan hakları korumasına odaklanmıştır.

JONATHAN POWELL

Jonathan Powell is the founder and CEO of Inter Mediate, an NGO devoted to conflict resolution around the world. In 2014, Powell was appointed by former Prime Minister David Cameron to be the UK's Special Envoy to Libya. He also served as Tony Blair's Chief of Staff in opposition from 1995 to 1997 and again as his Chief of Staff in Downing Street from 1997 to 2007. Prior to his involvement in British politics, Powell was the British Government's chief negotiator on Northern Ireland from 1997 to 2007 and played a key part in leading the peace negotiations and its implementation.

Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate'in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanıdır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.

Sir KIERAN PRENDERGAST

Sir Kieran Prendergast is a former British diplomat who served as the Under-Secretary General for Political Affairs at the United Nations from 1997 to 2005 and as High Commissioner to Kenya from 1992 to 1995 and to Zimbabwe from 1989 to 1992. During his time at the UN, Prendergast stressed the human rights violations and ethnic cleansing that occurred during the War in Darfur and was involved in the 2004 Cyprus reunification negotiations. Since his retirement from the UN, he has conducted research at the Belfer Center for Science and International Affairs (United States) and is a member of the Advisory Council of Independent Diplomat (United States). Prendergast also holds a number of positions, including Chairman of the Anglo-Turkish Society, a Trustee of the Beit Trust, and Senior Adviser at the Centre for Humanitarian Dialogue.

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya ve ABD'de diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosu'nun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkanlık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri'nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.

RAJESH RAI

Rajesh Rai was called to the Bar in 1993 with his areas of expertise including human rights law, immigration and asylum law, and public law. He has been treasurer of 1MCB Chambers (London) since 2015 and has also been a Director of an AIM-listed investment company where he led their renewable energy portfolio. Rai is a frequent lecturer on a wide variety of legal issues, including immigration and asylum law and freedom of experience (Bar of Armenia), minority linguistic rights (European Parliament), and women's and children's rights in areas of conflict (cross-border conference to NGOs working in Kurdish regions). He is also Founder Director of HIC, a community centred NGO based in Cameroon.

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzman-

lık alanlarıdır. Kamerun'daki HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'daki Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants-JCWI-(Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminerler ve dersler vermiştir.

Sir DAVID REDDAWAY

Sir David Reddaway is a retired British diplomat currently serving as Chief Executive and Clerk of the Goldsmiths' Company in London. During his previous career in the Foreign and Commonwealth Office, he served as Ambassador to Turkey (2009-2014), Ambassador to Ireland (2006-2009), High Commissioner to Canada (2003-2006), UK Special Representative for Afghanistan (2002), and Charge d'Affaires in Iran (1990-1993). His other assignments were to Argentina, India, Spain, and Iran, where he was first posted during the Iranian Revolution.

Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. 2016 yılının Ocak ayından bu yana Londra Üniversitesi bünyesindeki Goldsmith Koleji'nde Konsey üyesi ve Goldsmith şirketinde yönetici katip olarak görev yapmaya başlamıştır. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyon Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci olarak görev yapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir.

Prof. NAOMI ROHT-ARRIAZA

Professor Naomi Roht-Arriaza is a Distinguished Professor of Law at the Hastings College of Law, University of California (San Francisco) and is renowned globally for her expertise in transitional justice, international human rights law, and international humanitarian law. She has extensive knowledge of, and experience in, post-conflict procedures in Latin America and Africa. Roht-Arriaza has contributed to the defence of human rights

through legal and social counselling, her position as academic chair, and her published academic works.

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrindeki UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

Dr. MEHMET UFUK URAS

Mehmet Ufuk Uras is a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. He was previously a former leader of the now-defunct University Lecturers' Union (Öğretim Elemanları Sendikası) and was elected the chairman of Freedom and Solidarity Party in 1996. Ufuk resigned from the leadership after the 2002 general election. Ufuk ran a successful campaign as a "common candidate of the Left", standing on the independents' ticket, backed by Kurdish-based Democratic Society Party and several left-wing, environmentalist and pro-peace groups in the 2007 general election. He resigned from the Freedom and Solidarity Party on 19 June 2009. After the Democratic Society Party was dissolved in December 2009, he joined forces with the remaining Kurdish MPs in the Peace and Democracy Party group. On 25 November 2012, he became a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. Ufuk is a member of the Dialogue Group and is the writer of several books on Turkish politics.

Dr. Mehmet Ufuk Uras İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini tamamladıktan sonra, milletvekili seçilene kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yardımcı doçent doktor olarak görev yapmıştır. 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili adayı olmuştur. Seçimlerin sonucunda %3,85 oranıyla yani 81.486 oy alarak İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili olarak 23. dönem meclisine girmiştir. Seçimler öncesinde liderliğinden ayrıldığı Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel başkanlığına 11 Şubat 2008'de yapılan 5. Olağan Kongresi'ni takiben geri dönmüştür. 17 Haziran 2009 tarihinde, partinin dar grupçu bir anlayışa kaydığı düşüncesi ve sol siyasetin daha geniş bir

yelpazeye ulaşması iddiasıyla bir grup arkadaşıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nden istifa etmiştir. ÖDP'den ayrılışıyla birlikte Eşitlik ve Demokrasi Partisi kuruluş sürecine katılmıştır. DTP'nin 19 kişiye düşüp grupsuz kalmasından sonra, Kürt sorununun parlamentoda çözülmesi gerektiğini savunarak Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) grubuna katılmıştır. Ufuk Uras, seçim sürecinde, kuruluş çağrısını yaptığı Eşitlik ve Demokrasi Partisi'ne üye olmuştur. 25 Kasım 2012'de kurulan Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi'nin kurucularındandır ve aynı zamanda PM üyesidir. Uras'ın çok sayıdaki yayınları arasında "ÖDP Söyleşileri", "İdeolojilerin Sonu mu?" (Marksist Araştırmaları Destek Ödülü), "Sezgiciliğin Sonu mu?", "Başka Bir Siyaset Mümkün", "Kurtuluş Savaşında Sol", "Siyaset Yazıları" ve "Alternatif Siyaset Arayışları" "Sokaktan Parlamenta" "Söz Meclisten Dışarı" ve "Meclis Notları" adlı kitapları da bulunmaktadır.

Prof. Dr. SEVTAP YOKUŞ

Professor Dr Sevtap Yokuş is a Law Faculty Member at İstanbul Altınbaş University in the Department of Constitutional Law. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, İstanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years' experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş İstanbul Altınbaş Üniversitesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesidir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi" başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Dr. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır.

11 Guilford Street London WC1N 1DH
United Kingdom
+44 (0) 207 405 3835

democraticprogress.org

info@democraticprogress.org

[@DPI_UK](https://twitter.com/DPI_UK)

[DemocraticProgressInstitute](https://www.facebook.com/DemocraticProgressInstitute)

